

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

2025 YILI

ÇALIŞMA PROGRAMI

1 Ocak-31 Aralık 2025

2025 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

1 OCAK-31 ARALIK 2025

EYLÜL 2024

Bitlis-Hakkâri-Muş-Van (TRB2 Bölgesi)

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	1
2. GİRİŞ	3
2.1 KURULUŞ VE ORGANİZASYON YAPISI	4
2.2 KURUMSAL TEMEL POLİTİKALAR.....	5
3. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR	6
3.1 BEŞERİ SERMAYENİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (BSG-SOP) 7	
3.1.1 Amaç	7
3.1.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	7
3.1.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	13
3.1.4 Proje ve Faaliyetler.....	17
3.1.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	23
3.1.6 İzleme ve Değerlendirme	24
3.2 VAN GÖLÜ HAVZASI ve HİTERLANDI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (VAHA-SOP) 26	
3.2.1 Amaç	26
3.2.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	26
3.2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	29
3.2.4 Proje ve Faaliyetler.....	32
3.2.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	36
3.2.6 İzleme ve Değerlendirme	37
3.3 EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (EYSG-SOP)	39
3.3.1 Amaç	39
3.3.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi	39
3.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri	41
3.3.4 Proje ve Faaliyetler.....	42
3.3.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	46
3.3.6 İzleme ve Değerlendirme	47
4. KURUMSAL GELİŞİM	48
4.1 Çıktı Hedefleri.....	48
4.2. Faaliyetler.....	49
4.2.1 Araştırma, Analiz ve Programlama	49
4.2.2 İş Birliği ve Koordinasyon	50
4.2.3 Kapasite Geliştirme	51
4.2.4 Tanıtım Faaliyetleri	52
5. YEREL KALKINMA FIRSATLARI (YKF)	53
5.1 Muş İli Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu	53
5.2 Bitlis Güroymak Jeotermal Kaynak Jeofizik Etüdü ve Fizibilite.....	54
5.3 Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birlikleri Faaliyeti Kapsamındaki Çalışmalar.....	55
5.4 TRB2 Bölgesi İlçelerine Yönelik Ekonomi Toplantıları	56
5.5 TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtılması.....	57
5.6 DAKA Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü Faaliyetleri	58
5.7 İlçe Bazlı Proje Envanteri Oluşturma Faaliyeti.....	58
5.8 Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Semineri	59
5.9 TRB2 Bölgesi Yöresel Ürünlerin Tanıtımı, Pazarlanması ve Coğrafi İşaret Alınması Faaliyetleri.....	60

5.10 Anadolu'daki Programı	61
5.11 Doğu Anadolu Bölgesi'nde Manda Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorun Alanları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı.....	62
5.12 Ajans Tarafından Koordinasyonu Sağlanan Bakanlık Destekleri.....	63
5.12.1 Önceki Yıllardan Devam Eden Cazibe Merkezleri Destek Programı	63
5.12.2 Önceki Yıllardan Devam Eden Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı.....	64
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	65
7. EKLER.....	68
EK-A GÜDÜMLÜ PROJE BİLGİ FORMU	68
EK-B ÖN FİZİBİLİTE KONUSU PROJE ÖNERİLERİ LİSTESİ	69
EK-C YURT DIŞI FUARLAR VE ÇALIŞMA ZİYARETLERİ TABLOSU	71
EK-D DÜZENLENECEK ETKİNLİKLER TABLOSU.....	72
EK-E YAPILACAK ARAŞTIRMALAR, ANALİZLER, STRATEJİLER VE RAPORLAR TABLOSU	75
EK-F YAPILACAK PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME VE/VEYA ETKİ ANALİZİ ÇALIŞMALARI TABLOSU.....	78

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: BSG-SOP Çıktı Göstergeleri	13
Tablo 2: BSG-SOP Sonuç Göstergeleri	16
Tablo 3: BSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması.....	23
Tablo 4: BSG-SOP Faaliyet Tablosu	24
Tablo 5: VAHA- SOP Çıktı Göstergeleri	29
Tablo 6: VAHA- SOP Sonuç Göstergeleri	31
Tablo 7: VAHA-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması.....	36
Tablo 8: VAHA-SOP Faaliyet Tablosu	37
Tablo 9: EYSG-SOP Çıktı Göstergeleri.....	41
Tablo 10: EYSG-SOP Sonuç Göstergeleri.....	42
Tablo 11: EYSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması	46
Tablo 12: EYSG-SOP Faaliyet Tablosu.....	47
Tablo 13: Kurumsal Gelişim Çıktı Hedefleri	48
Tablo 14: YKF Faaliyet Tablosu.....	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Ajans Organizasyon Yapısı	4
--	---

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
B2B	"Business to Business" şirketler arası pazarlama ya da satış uygulamaları
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
BSG-SOP	Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
BYDO	Bitlis Yatırım Destek Ofisi
CBİKO	Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi
CMDP	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı
CUGEP	Çalışan ve Üreten Gençler Programı
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
DAP BKİ	Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
EYSG-SOP	Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
GAP BKİ	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
GTPB	Girişimcilik ve Turizm Politikaları Birimi
GPĐ	Güdümlü Proje Desteği
HYDO	Hakkâri Yatırım Destek Ofisi
İDB	İzleme ve Değerlendirme Birimi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖAP	Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı
KSS	Küçük Sanayi Sitesi
KÜK	Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü
KYKB	Kurumsal Yönetim ve Koordinasyon Birimi
MDP	Mali Destek Programı
MYDO	Muş Yatırım Destek Ofisi
NEET	Ne İşte, Ne Eğitimde, Ne de Öğretimde Olan Gençlik
ORTKA	Ortak Kullanım Atölyeleri
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SEGE	Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu

SPB	Sanayi Politikaları Birimi
SOP	Sonuç Odaklı Program
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
DAKA-SOGİP	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı
STEM	Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezi
TİM	Türkiye İhracatçıları Meclisi
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
VAHA-SOP	Van Gölü Havzası Sonuç Odaklı Programı
Van İŞGEM	Van İş Geliştirme Merkezi
Van YYÜ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
VYDO	Van Yatırım Destek Ofisi
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YKF	Yerel Kalkınma Fırsatları

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ajans kurulduğu günden itibaren TRB2 Bölgesi illerindeki kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği ve koordinasyonu geliştirerek ve yerel potansiyelleri harekete geçirerek bölgesel kalkınma yolunda önemli roller üstlenmiştir. Bölgedeki beşeri sermayenin daha nitelikli bir yapıya ulaşması için hem kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları hem de özel sektör ile istişarelerde bulunarak gelecek dönemde bölgenin zayıf yönlerini geliştirici ve bölgenin güçlü yönlerini pekiştirici adımları belirlemektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılından beri ulusal ölçekte kalkınma ajansları çalışmalarına “temalar” kapsamında yön verilmektedir. Kalkınma ajansları temaları ile ulusal düzeyde ülkenin karşı karşıya kaldığı sorunlara yerel müdahalelerle çözümlerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2025 yılı teması “*kadın girişimciliği/kadın istihdamı*” olarak belirlenmiştir. Son yıllarda Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizliği hususunda başarılı adımlar atmıştır. Bununla birlikte, kadınların erkeklerle arasındaki eğitim, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler bölgesel olarak farklılık göstermektedir. TRB2 Bölgesi bu açıdan gelişme göstermekle birlikte batıda konumlanan Düzey 2 bölgelerine göre daha düşük bir gelişmişlik özelliği taşımaktadır. Bu kapsamda Ajansça belirlenen tema öncülüğünde TRB2 Bölgesi’ndeki kadınları yaygın eğitim faaliyetlerine dâhil ederek güçlendirmek amaçlanmaktadır. Kalkınma ajansları, bulundukları bölgelerdeki başat sektörlerde üretim ve istihdam kapasitesini artırmak ve sektörlerin gelişimine yönelik kurumsal yapılar tesis etmek amacıyla 2018 yılında Sonuç Odaklı Program (SOP) uygulamasına geçmiştir. 2024-2026 yılları arasında da bu yaklaşım devam edecektir. Ajans 2025 yılı Çalışma Programı’nda Bölge Planı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğünce belirlenen temalar ve Ajansın geçmiş süreçteki deneyimleri ışığında oluşturulan sonuç odaklı programlar ile belirlenen odak alanlarda program ve faaliyetler belirlenmiş, zaman ve maliyet planlaması da yapılarak 2025 yılı bütçesi oluşturulmuştur.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2025 Yılı Çalışma Programı ve Bütçesi, Sonuç Odaklı Program yaklaşımına uygun olarak 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 187 nci, 193 üncü ve 196 ncı maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 21 inci maddesi hükümleri ve 2025 Yılı Çalışma Programı Usul ve Esasları çerçevesinde “Beşeri Sermayenin

Geliştirilmesi”, “Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi” ve “Van Gölü Havzası ve Hinterlandı” sonuç odaklı programları ile “Kurumsal Gelişim” ve “Yerel Kalkınma Fırsatları” bölümlerinde tanımlanan faaliyetler ve bu faaliyetlere ilişkin tahmini bütçelerden oluşmaktadır.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, TRB2 Bölgesi’ndeki kurum, kuruluş, sektör temsilcilikleri, sivil toplum kuruluşları ve bölge halkı ile daha etkin yapılar kurarak bölgenin sosyal ve ekonomik anlamda daha yaşanılabilir bir bölge olması için faaliyetlerine devam edecektir.

2. GİRİŞ

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesi uyarınca 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ajans 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 385 inci maddesi ve 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 187 nci maddesi ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda Van ili merkez olmak üzere Bitlis, Muş ve Hakkâri illerinden oluşan TRB2 Düzey 2 istatistiki bölgesinde hizmet vermektedir.

2018 yılında, Bakanlık koordinasyonunda kalkınma ajansları tarafından bölgelerinde kalkınma süreçlerini yönlendirmek, merkezi ve yerel paydaşlarla birlikte kalkınma gündemini oluşturmak, öncelikli hedefler belirleyerek ortak program ve faaliyetlerle kalkınma süreçlerini hızlandırmak amacıyla Sonuç Odaklı Program (SOP) yaklaşımı uygulamaya konulmuştur.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2025 Yılı Çalışma Programı ve Bütçesi, Sonuç Odaklı Program (SOP) yaklaşımına uygun olarak 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 187 nci, 193 üncü ve 196 ncı maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 21 inci maddesi hükümleri ve 2025 Yılı Çalışma Programı Usul ve Esasları çerçevesinde "Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi", "Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi" ve "Van Gölü Havzası ve Hinterlandı" sonuç odaklı programları ile "Kurumsal Gelişim" ve "Yerel Kalkınma Fırsatları" bölümlerinde tanımlanan faaliyetler ve bu faaliyetlere ilişkin tahmini bütçelerden oluşmaktadır.

Genel Sekreter başkanlığında Ajans uzmanlarının katılımıyla hazırlanan 2025 Yılı Çalışma Programı ve Bütçesi, 25/12/2024 tarih, 2024/5-11 sayılı Yönetim Kurulu Kararı doğrultusunda 27/12/2024 tarihinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının onayına sunulmuştur.

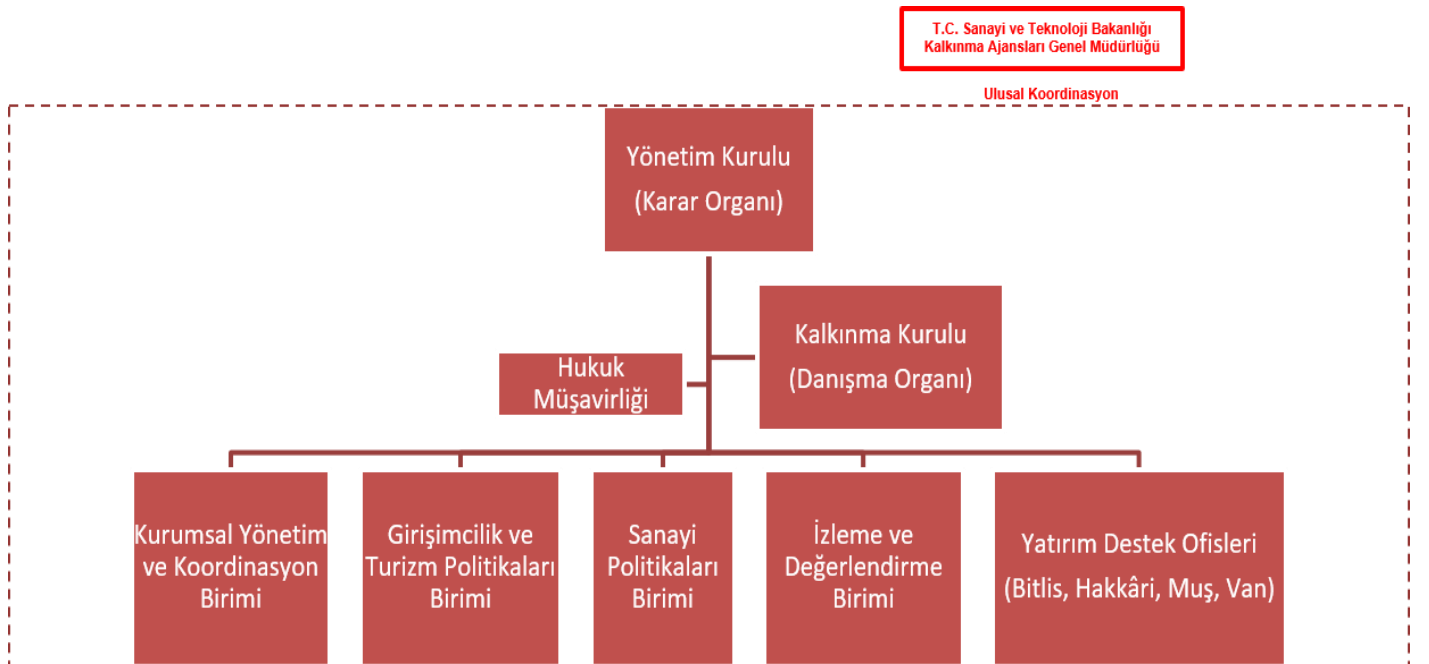
2.1 KURULUŞ VE ORGANİZASYON YAPISI

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), TRB2 Bölgesini teşkil eden Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerinde hizmet etmek üzere 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesi uyarınca 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 10 Kasım 2008 tarih ve 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Ajans, kuruluşundan itibaren devam ettirdiği planlama ve programlama, program yönetimi ve izleme şeklindeki fonksiyon bazlı birim yapılanma modelini 7 Aralık 2023 tarih ve 2023/5 sayılı Yönetim Kurulu onayıyla değiştirerek çıktı bazlı bir yapılanma modelini hayata geçirmiştir. Bu yapılanma modelinde TRB2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren sektörlerin gelişim potansiyeli ve Ajansın sonuç odaklı programları ile yönelmesi gereken alanlar çalışıldıktan sonra organizasyon yapısı ortaya çıkarılmıştır. Buna göre Ajans birimleri Girişimcilik ve Turizm Politikaları Birimi, Sanayi Politikaları Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi ile Kurumsal Yönetim ve Koordinasyon Birimi olarak belirlenmiştir.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı hâlihazırda 1 Genel Sekreter, 1 Hukuk Müşaviri, 28 uzman, 7 idari destek personeli ve 18 yardımcı hizmet personeli olmak üzere toplam 55 personel ile görevlerini yerine getirmektedir.

Şekil 1: Ajans Organizasyon Yapısı

2.2 KURUMSAL TEMEL POLİTİKALAR

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının 2024-2028 Bölge Planı'nda belirlediği vizyonu, *“Ekonomik ve Sosyal Gelişiminde Ülke Ortalamasına Yakınsayan, Yaşam Kalitesi Yüksek Bir Bölge Olmak”* şeklindedir. Bu vizyon doğrultusunda 5 stratejik öncelik belirlenmiştir:

- ❖ Tarımsal Üretimde Katma Değerin ve Kırsal Alanda Ekonomik Çeşitliliğin Artırılması
- ❖ Turizmin Geliştirilmesi ve Bölge Ekonomisindeki Payının Artırılması
- ❖ İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve Verimliliğin Artırılması
- ❖ Nitelikli İstihdam ve Girişimciliğin Geliştirilmesi
- ❖ Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması

“Tarımsal Üretimde Katma Değerin ve Kırsal Alanda Ekonomik Çeşitliliğin Artırılması” stratejik önceliği kapsamında bölgenin sosyoekonomik gelişmişlik durumu göz önüne alınarak refah artışını sağlayabilecek temel iktisadi sektörlerden biri olan tarımın ve kırsal kalkınmanın yapısal dönüşümüne dair öngörülere yer verilmektedir. *“Turizmin Geliştirilmesi ve Bölge Ekonomisindeki Payının Artırılması”* stratejik önceliği kapsamında bölgenin mevcut turizm değerleri ve darboğazları göz önüne alınarak refah artışını sağlayabilecek iktisadi sektörlerden biri olan turizmin yaygınlaştırılmasına dair öngörülere yer verilmektedir. *“İmalat Sanayinin Geliştirilmesi ve Verimliliğin Artırılması”* stratejik önceliğinde refah artışını sağlayabilecek temel iktisadi sektörlerden olan imalat sanayi ve madencilik sektörünün gelişimi, verimliliğin artırılması ve ilgili yan kolları olan ulaşım ve enerji altyapısının dönüşümüne ve imalat sanayi dış ticaretine dair öngörülere yer verilmektedir. *“Nitelikli İstihdam ve Girişimciliğin Geliştirilmesi”* stratejik önceliğinde bölgenin mevcut beşerî sermayesi ve istihdam olanakları göz önüne alınarak nitelikli ve üretken bir topluma ulaşmaya dair öngörülere yer verilmektedir. *“Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması”* stratejik önceliğinde bölgenin sosyoekonomik gelişmişlik durumu göz önüne alınarak sosyal refah artışını, insani yaşam standartlarına ulaşmayı ve insan merkezli kalkınmayı sağlayabilecek temel kentsel hizmetlerin altyapısının güçlendirilmesine ve dirençli kentler oluşturulmasına dair öngörülere yer verilmektedir. Ajansın 2025 yılı Çalışma Programı ve Bölge Planı uyumlu olacak şekilde faaliyetler hayata geçirilecektir.

3. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

Ajans tarafından 2024-2026 dönemi için belirlenmiş olan:

- TRB2 Bölgesi'nde başta çocuklar ve gençler olmak üzere, ülkenin yeni nesil ekonomisinin ihtiyaç duyduğu donanım, bilgiye ve beceriye sahip bireylerin yetiştirilmesi, kurum ve kuruluşların kurumsal kapasitelerinin ve beşerî sermayelerinin niteliğinin artırılması ve bu sayede bilinçli, aktif, sosyal ve kültürel anlamda gelişmiş, güçlü bir toplum inşa etmek amacıyla yürütmekte olduğu **Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (BSG-SOP)**,
- TRB2 Bölgesi için özel bir çekim alanı oluşturan Van Gölü'nün koruma-kullanma dengesi gözetilerek etkileşimde bulunduğu alan içinde havza bazlı kalkınmaya yönelik en başta turizm sektörü olmak üzere gölü temel alan sektörlerin geliştirilmesi, yatırım altyapısının güçlendirilmesi, turizmde destinasyon odaklı yönetim ve pazarlama faaliyetlerinin oluşturulması ve çevre yönetiminin sağlanması suretiyle yaşam kalitesinin artırılması amacıyla yürütmekte olduğu **Van Gölü Havzası ve Hinterlandı Sonuç Odaklı Programı (VAHA-SOP)** ve
- TRB2 Bölgesi'nin potansiyeli doğrultusundaki emek yoğun sektörlerin geliştirilmesini, üretim ve istihdamı artıracak stratejik yatırımların bölgeye çekilmesini, bölgedeki işletmelerin birbirleriyle ve bölge dışındaki ilgili sektördeki işletmelerle ekonomik ve ticari iş birliklerinin güçlendirilmesine destek sağlanmasını, yatırım altyapısının iyileştirilmesini ve mevcut yatırımların ekonomik ve beşerî kapasitelerinin artırılmasını sağlamak amacıyla yürütmekte olduğu **Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (EYSG-SOP)** uygulamasına 2025 yılında da devam edilecektir.

TRB2 Bölgesi'nde SOP'lar kapsamında yer almayan fakat Ajansın desteği ile potansiyeli hızlı bir şekilde ortaya çıkabilecek alanlara da Yerel Kalkınma Fırsatları (YKF) başlığı altında yer verilmiştir.

Sonuç odaklı programlar ve YKF kapsamında planlanan faaliyetlerin hayata geçirilmesi ile bölgenin kalkınmada önemli bir ivme kazanacağı, Çalışma Programı kapsamında planlanan faaliyetlerin orta ve uzun vadede bölgenin gelişmesine önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

3.1 BEŞERİ SERMAYENİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (BSG-SOP)

3.1.1 Amaç

Genel Amaç

Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın amacı, TRB2 Bölgesi'nde ülkenin yeni nesil ekonomisinin ihtiyaç duyduğu girişimcilik, yenilikçilik ve teknoloji kullanma becerilerine sahip gençlerin yetiştirilmesi, kırılgan kesimin odağında olan kadınların sosyoekonomik hayata katılımlarının artırılması ile kurum ve kuruluşlarda görev alan personelin niteliklerinin geliştirilmesi yoluyla güçlü bir toplum inşa etmektir.

Özel Amaçlar

Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. Emek-yoğun sektörler ve hizmet sektörlerinde nitelikli iş gücü altyapısını geliştirmek,
2. Geleceğin mesleklerine uygun nitelikte iş gücü altyapısını oluşturmak,
3. Kurum ve kuruluşların beşerî sermayesinin niteliğini artırmak,
4. Kadın ve genç girişimciliği ile sosyal girişimcilik alanında farkındalık oluşturmak,
5. Çocuk ve gençlerin bilişim alanında niteliklerini artırmak,
6. Kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarını artırmak.

3.1.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Beşerî sermaye, bir toplumun en önemli varlığı olan insanın sahip olduğu bilgi, beceri, deneyim ve yaratıcılığın toplamıdır. Bu kavram, sadece bireylerin ekonomik hayata katılımını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun sosyal, kültürel ve siyasi gelişimine de önemli katkılar sunar. Beşerî sermayeye yapılan yatırımlar, bireylerin yaşam kalitelerini yükseltir, işsizlik oranlarını düşürür, inovasyonu teşvik eder ve ülkenin rekabet gücünü artırır. Üstelik beşerî sermaye, sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak kabul edilir. Çünkü beşerî sermaye, doğal kaynakların verimli kullanılmasını sağlar, çevreye duyarlı teknolojilerin geliştirilmesini destekler ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakır.

Bölgedeki beşerî sermayenin önemli bir kısmını oluşturan 18-29 yaş arası genç nüfusun yetkinliklerinin teknolojik gelişmelere ve bölgenin ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde geliştirilerek istihdam edilebilirliğinin artırılması hususu bölgesel kalkınmaya hizmet edecek önemli bir gerekliliktir. 2017 SEGE verilerine göre bölge illerinin gelişmişlik sıralamasına bakıldığında Bitlis'in 76., Hakkâri'nin 78., Muş'un 79. ve Van'ın ise 77. sırada olduğu görülmektedir. Söz konusu iller ve dolayısıyla TRB2 Bölgesi sosyoekonomik açıdan istatistiki

bölgeler içinde gelişmişlik düzeyi itibarıyla en son sıralarda yer almaktadır. 2024-2028 TRB2 Bölge Planı çalışmasında belirtilen Nitelikli İstihdamın ve Girişimciliğin Geliştirilmesi stratejisi kapsamında belirtilen hedeflere ulaşıldığında orta ve uzun vadede bölgede yer alan illerin sosyoekonomik açıdan sahip oldukları durumun daha iyi bir seviyeye gelmesi mümkün görünmektedir.

TRB2 Bölgesi'nde tarımın hala ekonomik faaliyetlerin merkezinde yer alması ve emek yoğun üretim yöntemlerinin yaygınlaşması, bölgenin kalkınmasını engelleyen önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarımsal üretimde modern teknolojilerin ve mekanizasyonun yeterince kullanılmaması verimliliği düşürmekte ve iş gücünün verimsiz kullanılmasına neden olmaktadır. Bu durum, bölgedeki gelir seviyelerinin düşük kalmasına, işsizliğin artmasına ve kırsal göçün hızlanmasına yol açmaktadır. Ayrıca, tarımdan sanayiye geçiş sürecinde yaşanan sorunlar, bölgenin ekonomik yapısını çeşitlendirmeyi ve katma değeri yüksek ürünlere yönelmeyi engellemektedir. Sonuç olarak, TRB2 Bölgesi, tarımsal üretimde katma değeri düşük ürünlere odaklanarak sürdürülebilir bir kalkınma modeline geçiş konusunda önemli zorluklar yaşamaktadır.

TRB2 Bölgesi'nde emek yoğun sektörlerin hâkim olması ve iş gücünün düşük nitelikli olması, bölgeyi teknolojik gelişmelerin etkilerine karşı oldukça kırılgan hale getirmektedir. Bilişim teknolojilerindeki hızlı değişimler, iş dünyasında yeni becerilere olan ihtiyacı artırırken düşük nitelikli iş gücünün bu değişime ayak uyduramaması işsizliği artırabilir. Bu nedenle, bölgede beşerî sermayeyi geliştirmeye yönelik acil adımlar atılmalıdır. Özellikle yazılım, yapay zekâ ve veri analitiği gibi geleceğin mesleklerine yönelik eğitim programları ve projeler hayata geçirilerek gençlerin ve yetişkinlerin bu alandaki becerilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Bu sayede, bölge teknolojik dönüşümün getirdiği fırsatlardan yararlanabilir ve daha sürdürülebilir bir ekonomik büyüme yakalayabilir.

Sosyal girişimcilik dünyada önemi giderek artan, sosyal değer üretme odaklı bir girişimcilik türüdür. Ülkemizde henüz yasal altyapısı oluşturulmamış olsa da çoğunlukla dernek, vakıf, kooperatif vb. örgütlenme modelleri ile sosyal girişimciliğin yaygınlaştığı görülmektedir. Temelde sosyal sorunlarla mücadele etmeye odaklanan ve bu amaçlarını inovatif girişimcilik prensiplerini kullanarak gerçekleştiren sosyal girişimciler, sosyal ve ekonomik refah artışına katkıları nedeniyle önemli birer aktör olarak görülmektedir. Özellikle işsizlikle mücadele konusunda bir yandan işsizliğe karşı geliştirdikleri yaratıcı çözümlerle, diğer yandan da sosyal girişimlerinde istihdam ettikleri bireyler nedeniyle istihdama çift yönlü katkı sağlamaktadırlar.

British Council'in 2019 yılında Türkiye'deki sosyal girişimci profilini ortaya koyan araştırması sonuçlarına göre Türkiye'de dünyadaki görünümüne benzer şekilde sosyal girişimci olma eğiliminin genç nüfusta yoğunlaştığı görülmektedir. TRB2 Bölgesi'nin genç nüfus potansiyeli düşünüldüğünde sosyal girişimciliğin genç işsizliği ile mücadelede alternatif bir strateji olarak desteklenmesi önemlidir. Gençlerde sosyal girişimciliğin teşviki amacıyla genç işsizlerin bölgedeki sosyal sorunlarla mücadele eden sosyal girişimci bireylere dönüşümünü destekleyici politika ve uygulama örneklerinin ortaya konulması, gençlere sosyal girişimcilik becerilerini kazandırmayı esas alan eğitim programlarının hazırlanması önem arz etmektedir. Bu çerçevede, bölgede sosyal girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla 2019 yılında Ajans bünyesinde Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Sosyal Girişimcilik Programı (DAKA-SOGİP) başlatılmıştır. Ayrıca, 2022 yılında Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde İnnovan Girişimcilik Merkezi hizmete alınmıştır. 2024-2028 Bölge Planı kapsamında girişimcilik merkezi olmayan Hakkâri ve Muş illerinde girişimcilik merkezlerinin açılması planlanmıştır. Hâlihazırda uygulamaya devam eden İnnovan Girişimcilik Merkezi ve kurulması planlanan girişimcilik merkezleri ile BSG-SOP'un genel ve özel amaçları ile uyumlu olarak bölgenin girişimcilik ekosistemi geliştirilmeye ve desteklenmeye devam edilecektir.

YÖK'ün 2019 yılında yayımladığı Geleceğin Meslekleri Çalışmaları Raporu'na göre dünyada şu andaki işlerin %90'ı bilişim teknolojileri yeteneklerini gerektirmektedir. Ayrıca Dünya Ekonomik Forumu'nun 2023'te açıkladığı Mesleklerin Geleceği Raporu'nda bugünün işlerinin %23'ünün değişeceği, değişimin yeşil dönüşüm, teknoloji ve ekonomik görünümde gerçekleşeceği belirtilmiştir. Rapora göre 2022 yılının işlerinin %34'ünün makineler tarafından yapıldığı, 2027 yılında ise makinelerin işlerin %43'ünü yapması öngörülmektedir. Bilişim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler gelecekte birçok sektörü derinden etkileyecek bir görünüm sunmaktadır. Günümüzde belli bir kuşağa ait kadroların iş tecrübeleri geniş, fakat dijital araçların uygulaması konusunda tecrübeleri gençlere göre çok daha sınırlı düzeydedir. Y ve Z kuşakları iş tecrübesi noktasında geride olsa bile, kendilerinden önceki kuşaklara göre dijital dünyaya, bir diğer deyişle bilişim teknolojilerine ve araçlarına hâkimdir. Geleceğin iş ve mesleklerindeki beklentiler bu hâkimiyetin gençlerin iş gücü piyasasına girdikleri anda istihdam edilebilirlik kapasiteleri üzerinde doğrudan etkili olacağını göstermektedir. Bu nedenle, çocuk ve gençlere odaklanan bilişim alanındaki temel ve ileri düzey nitelik ve beceri gelişimine dayalı eğitim programlarının dinamik bir yapıda planlanması, özellikle TRB2 Bölgesi gibi genç nüfus yoğunluğu yüksek olan bölgelerin kalkınması açısından kritik öneme sahiptir.

Türkiye'nin batı bölgelerinde katma değeri yüksek sektörlerle yönelim ve sektörel çeşitliliğin artması, başta tekstil ve giyim sanayi olmak üzere emek yoğun sektörlerin daha doğuya kaymasına sebep olmaktadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü TRB2 Bölgesi'nde üretim ve istihdam potansiyeli bakımından öne çıkan sektörler içerisinde yer almaktadır. TRB2 Bölgesi'nde hem istihdam oranının artırılması hem de kadınların ekonomiye entegrasyonunun sağlanması amacıyla tekstil ve giyim sanayi alanında Ajans öncülüğünde önemli programlar ve projeler hayata geçirilmiştir. Bu çalışmalar ile bölgede tekstil ve hazır giyim sektöründe önemli oranda istihdam alanı oluşturulmuştur. Bölgede emek yoğun sektörler mesleki eğitim yatırımları ile desteklendiğinde gelecekte yüksek katma değerli ve rekabetçi ürün ve hizmetlerin üretilmesine imkân sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye ve bölge 2023 TÜİK iş gücü göstergeleri incelendiğinde iş gücüne katılma oranının Türkiye'de %53,3 iken bölgede %48,3 olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre iş gücüne katılma oranlarına bakıldığında 15-24 yaş grubunda iş gücüne katılma oranı Türkiye'de %45,6 iken bölgede %39'dur. 25 yaş ve üzeri için Türkiye ve bölgede iş gücüne katılma oranlarına bakıldığında oranların sırasıyla %55 ve %52,5 olduğu gözlenmektedir. Veriler incelendiğinde bölgenin iş gücüne katılma oranının Türkiye ile görece benzer olduğu, bununla birlikte işsizlik oranının Türkiye geneli işsizlik oranına göre oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de işsizlik oranı %9,4 iken TRB2 Bölgesi'nde %17,2'dir. 15-24 yaş grubu için Türkiye'deki işsizlik oranı %17,4 iken bu oran bölgede %24'tür. 25 yaş ve üzeri için Türkiye'nin ve bölgenin işsizlik oranlarına bakıldığında ise oranların sırasıyla %7,9 ve %15 olduğu görülmektedir. Bu veriler bölgede özellikle genç iş gücünü önceliklendiren istihdam politikalarının aciliyetini göstermektedir.

Toplumların ekonomik gelişim süreçlerinde refah seviyelerindeki artış, fiziki sermayelerinin yanı sıra beşerî sermayelerinin de geliştirilmesine bağlıdır. Fiziki sermayeyi üretimin bir parçası olarak kullanan, teknolojik gelişmelerle birlikte üretim süreçlerinin sürekli gelişmesini sağlayan ve kaynakların verimliliğini temin eden beşerî sermayenin gücüdür. Beşerî sermaye, iş gücüne katılanların niteliklerini ifade etmekle birlikte cinsiyet olarak hem kadınları hem de erkekleri içermektedir. Nüfusun genel olarak iki cinsiyet arasında yarı yarıya dağılım gösterdiği bilinmekte ise de kadınların iş gücü piyasasında yer almaları erkeklere oranla daha düşüktür. Bu kapsamda, bölgedeki kadınların mevcut durumları iş gücü verileri ile diğer bazı alanlarda incelendiğinde bazı durumlar göze çarpmaktadır. İş gücü göstergeleri kapsamında TÜİK 2023 yılı iş gücü göstergelerine göre Türkiye'de erkeklerin işsizlik oranları %7,7 iken kadınların işsizlik oranları %12,6'dır. Bölgede ise erkeklerin işsizlik oranı %15,2 iken kadınların işsizlik

oranı %21,8'dir. İstihdam oranlarına bakıldığında ise Türkiye'de erkeklerin istihdam oranı %65,7 iken kadınların oranı %31,3'tür. Bölgede erkeklerin istihdam oranı %56,7 iken kadınların istihdam oranı %23,5'tir. Dengeli bir kalkınma modeli için hem kadınların hem de erkeklerin ekonomik hayata katılımları önem arz etmektedir. İşsizlik oranlarına bakıldığında ise bölgede kadınların işsizlik oranı erkeklerin işsizlik oranından 6,6 puan daha yüksektir. İşsizlik oranı belirlenirken genel olarak iş arandığının bildirilmesi üzerine istihdam edilemeyen kişilerin oranı kullanıldığından kadınların işsiz olup da iş arayışına girmediğinden dolayı bu oranın düşük olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, istihdam verisi daha doğru bir analiz imkânı sunmaktadır. İş gücü göstergeleri genel olarak ülke ortalamasından daha düşük seviyede gerçekleşme göstermekte iken bölgede cinsiyet farkında istihdam oranı erkeklerde yaklaşık üç kat daha fazladır. Bölgesel farkların azaltılması ve sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması için kadınların da iş gücüne katılma durumları iyileştirilmelidir.

Öte yandan, kadının Türkiye'de ve TRB2 Bölgesi'nde eğitim alanındaki durumuna bakıldığında TÜİK 2022 verilerine göre Türkiye'de 6+ yaş üzeri toplam nüfus içerisinde okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı %0,77 iken kadınların oranı %3,95'dir. TRB2 Bölgesi'nde ise bu oranlar sırasıyla, %1,39 ve %8,04'tür. Bölgede 6+ yaş üzeri cinsiyet bazında okuma yazma bilmeyenlerin oranı ülke ortalamasının üstünde olmakla birlikte bölgede okuma yazma bilmeyen kadınların oranı erkeklerin yaklaşık yedi katıdır. Gelişmekte olan ülkelerde eğitim seviyesi yükseldikçe okullaşma oranlarının arttığı bilinmektedir. Türkiye'de de bu durumun geçerliliği bulunmaktadır. Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2022/2023 Raporu'na göre Türkiye'de ortaokul ve ortaöğretim okullaşma oranı %95,1'dir. Bu oranlar aynı olmakla birlikte 2023 yılı için cinsiyet kırılımında incelendiğinde Türkiye'de erkeklerin ortaokul ve ortaöğretim seviyelerinde okullaşma oranı %94,8'dir. Kadınların okullaşma oranları incelendiğinde ise Türkiye'de ortaokul ve ortaöğretim seviyelerine okullaşma oranı %95,5'tir.

Bölgede cinsiyet kırılımında okullaşma oranlarına bakıldığında ise erkeklerin ortaokul seviyesinde okullaşma oranı %88,37 iken ortaöğretim seviyesinde %84,01'dir. Kadınların durumuna bakıldığında ortaokulda okullaşma oranı %88,22 iken ortaöğretimde okullaşma oranı %81,51'dir. Ortaöğretimde okullaşma oranı genel lise ve mesleki ve teknik lise seviyesindeki gerçekleşme incelendiğinde bu oranlar daha da düşmektedir. Bölgede erkeklerin genel lisede okullaşma oranı %37,07 iken mesleki ve teknik lisede %34,58'dir. Kadınların oranlarına bakıldığında ise genel lisede okullaşma oranı %30,7 iken mesleki ve teknik lisede %41,9'dur. Görüldüğü üzere okullaşma oranları eğitim seviyesi yükseldikçe düşmekte iken cinsiyet farkında

okullaşma durumu kadınlarda daha düşük seviyede gerçekleşmiştir. Bu durumda kadınların cinsiyet eşitsizliği konusunda pozitif ayrımcılık faaliyetlerinden daha fazla yararlanmasına yönelik faaliyetlerin uygulanmasını gerektirmektedir.

TRB2 Bölgesi iş gücü piyasası incelendiğinde bölgedeki yüksek işsizlik oranları, yeterli mesleki eğitime ve donanımına sahip olmayan genç nüfus yoğunluğu, istihdam olanaklarının yetersizliği ile birlikte gençlerde girişimcilik eksikliği dikkat çekmektedir. Bu nedenle, bölgede özellikle gençlerde girişimciliği teşvik etmeye ve girişimcilik becerileri kazandırmaya yönelik destekleyici program ve politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yukarıda bahsedilen müdahale gerekçeleri ile birlikte kurumsal kapasite geliştirme faaliyetleri Ajansın bir diğer politika geliştirme ve müdahale aracıdır. Kurum ve kuruluşlar bireyler gibi öğrenen varlıklardır. Kurum ve kuruluşların yönetsel kapasitelerinin geliştirilmesi, personelinin yetkinliklerinin artırılması, kurumsal hafızanın korunması amacıyla bölgedeki kurum ve kuruluşlara belirlenen öncelikler çerçevesinde teknik destek sunma faaliyetleri devam edecektir.

Kalkınma Ajansları 2025 Teması

2024-2025 kalkınma ajansları teması “Kadın İstihdamı/Kadın Girişimciliği” olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, 2025 yılı Çalışma Programı’nda bölgede kadın istihdamının önceliklendirilmesi, kadınlara yönelik girişimcilik becerilerinin kazandırılması, becerilerine uygun işlerde istihdam edilmesi ve üretim süreçlerine aktif katılımlarının sağlanmasına yönelik faaliyetlere öncelik verilmiştir. 2025 yılında kadın istihdamını/girişimciliğini destekleyici benzer faaliyetlere devam edilmesi planlanmaktadır.

3.1.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

BSG-SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1: BSG-SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hakkâri’de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
	TRB2 Bölgesi’nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
	TRB2 Bölgesi’nde Kooperatifçilik Mevcut Durum Analizi	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Gerçekleştirilen çalıştay ve toplantı sayısı	4	Faaliyet raporu
	TEKNOFEST 2025 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	Katılım sağlanan teknoloji fuarı sayısı	1	Faaliyet raporu
		Ajans desteği ile fuara katılımı sağlanan öğrenci sayısı	20	Faaliyet raporu
		Ajans desteği ile fuara katılımı sağlanan proje sayısı	8	Faaliyet raporu
	TRB2 Bölgesi Yetenek Portalı	Kurulan platform sayısı	1	Faaliyet raporu
		Platforma üye erkek öğrenci sayısı	10.000	Faaliyet raporu
		Platforma üye kız öğrenci sayısı	15.000	Faaliyet raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
	Yeni Nesil Girişimcilik Çalıştayı	Gerçekleştirilen çalıştay sayısı	1	Faaliyet raporu
		Gerçekleştirilen çalıştaya katılım sağlayan kişi sayısı	40	Katılımcı listesi
Kapasite Geliştirme	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı Eğitimleri	Gerçekleştirilen Eğitim Sayısı	20	Faaliyet raporu
		Program kapsamında eğitim alan kadın sayısı	500	Faaliyet raporu, Eğitim katılım çizelgesi
		Program kapsamında eğitim alan erkek sayısı	800	Faaliyet raporu, Eğitim katılım çizelgesi
		Program sonucunda geliştirilen proje sayısı	60	Faaliyet raporu, etkinlik katılım çizelgesi
	DAKATALKS Buluşmaları	Gerçekleşen konferans/söyleşi sayısı	5	Faaliyet raporu
		Gerçekleşen konferanslara/söyleşilere katılan kişi sayısı	500	Faaliyet raporu
	Geleceğin Dijital Yetkinlikleri Etkinlik Programı	Gerçekleştirilen etkinlik sayısı	2	Faaliyet raporu
		Etkinliğe katılan erkek sayısı	60	Katılımcı listesi
		Etkinliğe katılan kadın sayısı	40	Katılımcı listesi
	Muş İlinde Süt Soğuk Zincirinde Rekabetçiliğin Artırılması için Eğitim Programı	Ziyaret sayısı	.	Faaliyet raporu
		Eğitim sayısı	3	Faaliyet raporu
		Eğitime katılan Kadın Sayısı	300	Faaliyet raporu
		Eğitime Katılan Erkek Sayısı	200	Faaliyet raporu
		Gerçekleştirilen Seminer Sayısı	1	Faaliyet raporu
	Yeni Nesil Girişimcilik Programı Destekleyici Faaliyetler	Gerçekleştirilen eğitim sayısı	1	Faaliyet raporu
		Eğitilmelere katılan erkek sayısı	100	Katılımcı listesi
		Eğitilmelere katılan kadın sayısı	300	Katılımcı listesi
		Girişimcilerle eşleştirilen mentör sayısı	8	Faaliyet raporu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
		Düzenlenen hızlandırma program sayısı	1	Faaliyet raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Genç Girişimcilerin Ürün ve Hizmetlerinin Tanıtılması	Tanıtılan girişimci sayısı	50	Faaliyet raporu
		Hazırlanan katalog sayısı	1	Faaliyet raporu
Ajans Destekleri	Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı	Alternatif destek programından yararlanan girişimci sayısı	8	Faaliyet raporu
		İstihdam edilen kişi sayısı	16	Faaliyet raporu
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Stratejisi	Hazırlanan strateji raporu sayısı	1	Faaliyet raporu
		Atölye ve çalıştaylara katılan paydaş sayısı	160	Faaliyet raporu

Tablo 2: BSG-SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
4,5	Hazırlanan rapor sayısı	Adet	4	Faaliyet Raporu
4	Atölyelere katılan erkek sayısı	Adet	20	Faaliyet Raporu
4	Atölyelere katılan kadın sayısı	Adet	10	Faaliyet Raporu
4,5	Ajans Desteği ile fuara katılması sağlanan proje sayısı	Adet	8	Faaliyet raporu
4	Desteklenen girişimcilik projesi sayısı	Adet	8	Faaliyet raporu, İzleme raporları
4,6	Eğitim alan kadın sayısı	Adet	400	Faaliyet raporu
4,6	Eğitim alan erkek sayısı	Adet	250	Faaliyet raporu
2, 5	Yazılım alanında geliştirilen proje sayısı	Adet	20	Faaliyet raporu
1, 3	İstihdam edilen kadın sayısı	Kişi	16	Faaliyet raporu, SGK kayıtları
1, 3	İstihdam edilen erkek sayısı	Kişi	15	Faaliyet raporu, SGK kayıtları

3.1.4 Proje ve Faaliyetler

3.1.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Hakkâri’de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu

Hakkâri ilinde desteklenen projeler ile yamaç paraşütü, kayak ve rafting spor dallarının ilde yapılmasına yönelik altyapı ve malzeme/ekipman yatırımları yapılmış, gençlere eğitimler verilmiş ve gençlerin bu spor dallarına yönlendirilmesi sağlanmıştır. İlde oluşturulan spor kültürünün daha geniş alana yayılması ve daha fazla gencin spora yönlendirilebilmesi amacıyla mevcut durum analizinin yapılması, gençlerin spor yapma/yapmama nedenleri ve hangi spor dallarına eğilimlerinin, taleplerinin olduğunun tespit edilmesi sonucu gençlerin yönlendirilebileceği spor dallarının belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılacaktır. Bu araştırma kapsamında ildeki paydaşlar ile görüşmeler yapılacak ve iş birlikleri düzenlenecektir. İldeki kamu kurum ve kuruluşları, ilgili STK’lar ve üniversite ile yapılacak iş birlikleri ile ildeki ortaöğretimde (lise) eğitim gören gençler ile görüşmeler düzenlenecek ve anketler uygulanacaktır. Yapılan çalışmalar sonucu ildeki gençlerin düzenli spor yapma/yapmama durumları ve bu durumlara neden olan etkenler belirlenecek, gençlerin hangi spor dallarına talepleri olduğu, bu spor dallarının ildeki altyapı durumları, gençlerin bu spor dallarına yönlendirilmesindeki engeller, eğitmen vb. eksiklikler ve çözüm önerileri hususlarını içeren bir rapor hazırlanacaktır. Rapor, Hakkâri’de gençlerin spora yönlendirilmeleri kapsamında hazırlanabilecek projelerde ve desteklenecek alanlarda bir altlık niteliğinde olacak ve gelecek yıllar için yol gösterici bir nitelik taşıyacaktır. İldeki paydaşlar arasında düzenlenecek görüşmeler, çalışmanın paydaşlara anlatılması, anket ve raporlama çalışmaları Ajans uzmanları tarafından tamamlanacak olup ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımı yapılacaktır.

2024 yılı içerisinde literatür taraması ve anket tasarımı çalışmalarına başlanmıştır. Rapor kapsamındaki diğer faaliyetler tasarruf tedbirleri çerçevesinde ertelenmiş olup 2025 yılında gerçekleştirilecektir.

TRB2 Bölgesi’nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu

Kadınlar, ülkelerde iş gücü piyasasında emeği oluşturan iki aktörden biridir. Kadınların iş gücüne katılmaları veya istihdam edilmeleri bölgesel, ülkesel ve küresel olarak ekonomik katkı sunmalarını sağlamaktadır. Bununla birlikte, kadın istihdamı veya kadın girişimciliğinin artırılması daha güçlü toplumların inşası için zaruri bir ihtiyaçtır. Bu kapsamda, politika yapımcıların kadın girişimciliğini veya istihdamını artırmak için teşvik edici faaliyetleri planlamalarının yanı sıra mevcut durumunu ve potansiyelini araştırmaları gerekmektedir. Bu rapor kapsamında da TRB2 Bölgesi’nde kadın girişimciliğinin mevcut durumu araştırılarak

kadın girişimciliğinin önündeki engellere ışık tutulacak ve artırılması için çözüm önerileri sunulacaktır. Ajans uzmanları öncülüğünde hazırlanacak raporda TRB2 Bölgesi'nde kadın girişimciliğinin mevcut durumu, karşılaştığı engeller ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkileri derinlemesine incelenecektir.

2024 yılı içerisinde Ajans personeli tarafından konu ile ilgili literatür taraması yapılarak istihdama ilişkin açıklanan veriler ve yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Rapor kapsamında gerçekleştirilecek diğer faaliyetler tasarruf tedbirleri çerçevesinde ertelenmiş olup 2025 yılında gerçekleştirilecektir.

TRB2 Bölgesi'nde Kooperatifçilik Mevcut Durum Analizi

Faaliyet kapsamında, TRB2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinin mevcut durumu, faaliyet alanları, finansmana erişim imkanları, karşılaştıkları zorluklar ve gelişmeleri için ihtiyaç duydukları destekler detaylı bir şekilde incelenecektir. Bu çalışmanın bölgedeki kadın girişimciliğini ve istihdamını desteklemek amacıyla yapılacak politikalara ve projelere ışık tutarak bölgede kadın kooperatiflerinin gelişmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Rapor Ajans uzmanları öncülüğünde hazırlanacaktır.

3.1.4.2 İş Birliği ve Koordinasyon

Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları

BSG-SOP'un 2025 yılında gerçekleştirilen ve devam eden faaliyetlerini değerlendirmek, yeni program, proje ve faaliyet önerileri almak amacıyla bölge illerindeki paydaşların ve ulusal düzeyde ilgili uzmanların katılımıyla dört adet çalıştay düzenlenecektir.

TRB2 Bölgesi Yetenek Portalı

Yetenek yönetimi, yeni ekonomilerin önem verdiği önemli bir alandır. Ayrıca özellikle beyaz yakalı yeteneklerin bölgede kalması ve ilgili alanlara yönlendirilmesi, bölgesel kalkınma ve istihdam politikaları açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle, Ajans tarafından 2025 yılında bölge üniversiteleri başta olmak üzere ulusal çapta bu konuyla ilgili çalışmalar yürüten Kariyer.net gibi kurum ve kuruluşların iş birliğinde "TRB2 Bölgesi Yetenek Portalı" oluşturulacaktır.

2024 yılı içerisinde teknik şartname hazırlanarak kariyer.net yetkilileri ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışma kapsamındaki diğer faaliyetler tasarruf tedbirleri çerçevesinde ertelenmiş olup 2025 yılında gerçekleştirilecektir.

TEKNOFEST 2025 Fuarı Hazırlık Çalışmaları

Ajans, 2021 yılından beri Teknofest Fuarı'na bölgesel düzeyde yüksek düzeyli katılımı sağlamak üzere katılımcılar tarafından geliştirilen projelere destek sağlamaktadır. Bu kapsamda, 2025 yılı içerisinde ilgili paydaşlarla iş birliği içinde geliştirilen projelere destek sağlanacaktır. Projelerin ihtiyaç duyduğu malzeme, ulaşım, konaklama gibi giderlere katkı sağlanacaktır.

Yeni Nesil Girişimcilik Çalıştayı

Ajans tarafından hazırlanan TRB2 Bölgesi Yeni Nesil Girişimcilik Potansiyeli Raporu'ndan elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar ilgili paydaşlarla birlikte değerlendirilerek raporda yer verilen her bir politika önerisi için program, proje ve faaliyet geliştirilmesine yönelik çalıştay düzenlenecektir.

3.1.4.3 Kapasite Geliştirme

TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı Eğitimleri

2021 yılında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile yapılan protokol çerçevesinde yürütülmekte olan TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı kapsamında bölgedeki ilgili kurum ve kuruluşlar, Üniversiteler, TEKMER, Teknokent, İnnovan Girişimcilik Merkezi ile işbirliği yapılarak yazılım alanında eğitim, konferans ve seminer faaliyetlerine 2025 yılında da devam edilecektir.

DAKATALKS Buluşmaları

Ajans tarafından 2018 yılından beri TRB2 Bölgesi'ndeki gençlerin vizyonuna katkı sağlamak amacıyla ülkemizin önde gelen akademisyen, girişimci, yazılımcı, sanatçı, yazar gibi şahsiyetlerinin katılım sağladıkları konferans, söyleşi ve buluşma gibi etkinlikler düzenlemektedir. Bu kapsamda, bugüne kadar 95 etkinlik düzenlenmiş ve bu etkinliklere yaklaşık 12 binin üzerinde gencin katılımı sağlanmıştır. Bu çerçevede, 2025 yılında TRB2 Bölgesi'ndeki üniversiteler ve il milli eğitim müdürlükleri ile iş birliği içinde benzer etkinliklere devam edilecektir.

Geleceğin Dijital Yetkinlikleri Etkinlik Programı

Bu program, TRB2 Bölgesi'ndeki genç profesyonellerin ve öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla bölge üniversitelerinde tek günlük etkinlikler şeklinde düzenlenecektir. Bu kapsamda Kariyer.net ve TechCareer iş birliğiyle gerçekleştirilecek olan bu program,

katılımcılara iş hayatına hazırlık için gerekli becerileri kazandırmayı hedeflemektedir. Program kapsamında iş mülakat simülasyonları, özgeçmiş hazırlama teknikleri, kriz ve zaman yönetimi, yapay zekâ konusunda genel bilgilendirme ve kariyer gelişiminde yapay zekânın rolü gibi konular ele alınacaktır. Etkinlikler serisi, katılımcıların hem teknik hem de ince beceriler alanlarında kendilerini geliştirmelerine olanak tanıyacaktır.

Yeni Nesil Girişimcilik Programı Destekleyici Faaliyetler

- **Mentörlük Programı**

Faaliyet ile TRB2 Bölgesi'nde mentör havuzu oluşturmak ve Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı kapsamında finansal destek almaya hak kazanan girişimcilere mentör ataması yapmak amaçlanmaktadır. Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı kapsamında girişimciler ile eşleştirilecek olan mentörlerin projelerin etkin bir şekilde yürütülmesi, sürdürülebilirliklerinin sağlanması ve kapasitelerinin artırılması için önemli bir rol oynamaları beklenmektedir. Program, mentörlerin seçimi, eğitimi ve sürekli desteklenmesini içermektedir. Mentörlük programı, TÜBİTAK tarafından akredite edilen eğitim programlarını sağlayan eğitim kurumlarından hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecek olup programı başarıyla tamamlayan katılımcılar sertifika almaya hak kazanacaktır. Bu sertifika, TÜBİTAK tarafından düzenlenen sınavlar için ön başvuru koşulu şartını karşılayacaktır.

- **Hızlandırma Programı**

Finansal destek sürecini başarılı bir şekilde tamamlayan girişimciler için yatırım süreçlerinin yönetilmesi, girişimin faaliyetine özgün sözleşmeler, startup hukuku, kişisel verilerin korunması uyum süreçleri, uluslararası şirket kurulumları ve vergi avantajları, network oluşturma, dış ticaret, alternatif finansman kaynakları, yatırımcı sunumu hazırlama gibi konuları içeren bir hızlandırma programı organize edilecektir. Program Ajans tarafından organize edilecek olup katılım ücretsiz olacaktır.

Muş İlinde Süt Soğuk Zincirinde Rekabetçiliğin Artırılması için Eğitim Programı

Muş il ekonomisi tarıma ve özellikle hayvancılığa dayanmaktadır. İlde yürütülmekte olan tarımsal faaliyetler içerisinde hayvancılık öne çıkmakta ve mukayeseli üstünlüğe sahiptir. Nitekim Bulanık ilçemiz sağmal hayvan varlığı bakımından Ödemiş, Milas ve Siverekten sonra 4.sırada yer almaktadır. 2020 yılında Muş Merkez ve Bulanık ilçesinde toplamda 57 ton/gün kapasiteli süt toplama merkezleri başarılı bir şekilde hayata geçirilmiştir. Projeye sütün değerinde piyasaya sunulması sağlanmış ve çiftçilerin gelirlerinde % 100 artış sağlanmıştır. Muş ilinde süt üretiminde soğuk zincirin yaygınlaştırılması; çiftçinin ham sütünü günlük olarak satarak sürekli ve yeterli gelir elde etmesine, süt üretici birlikleri ve kooperatiflerin süt toplama

faaliyeti ile işlevsel hale gelmesine ve ayrıca hijyenik ve soğutulmuş sütün süt işleyen fabrikalara bir süreklilik içinde ulaşarak süt sanayinin kapasite artırımına ve üretim etkinliğine önemli katkılar sağlayacaktır. Özetle; çiftçi süt işleyecek, birlik ve kooperatifler süt toplayacak ve sanayici de toplanan sütü alarak işletecek ve böylece her kesimin kazandığı bir sistem öngörülmüştür. Soğuk zincirin fonksiyonel ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması bölge ekonomisine, yerel potansiyelin kullanılması ile kırsaldan kentlere göçün önlenmesine, çiğ sütün kayıt altına alınması ve izlenebilmesine olanak sağlayacaktır.

Bu faaliyet kapsamında süt toplama ünitelerinin olduğu köylerde yaşayan en az 500 üreticiye hijyen, sağım teknikleri, bakım ve beslenme, buzağı bakımı, yem rasyonu konularında eğitimler verilecektir. Kamu, STK, özel sektör ve üreticilerin katılım sağlayacağı ve sektöre yönelik bilgilendirme, ağ oluşturma, işbirliği oluşturmaya yönelik en az 1 adet seminer düzenlenecektir. Ayrıca soğuk zincir projesinin uygulandığı köylerden en az 20 önder çiftçinin iyi uygulama örneklerini ziyaret etmeleri sağlanacaktır.

Faaliyetler kaymakamlıklar, Muş Alparslan Üniversitesi, tarım il müdürlüğü, ilçe müdürlükleri ve süt birlikleri ile iş birliği içerisinde yapılacaktır.

3.1.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek

TRB2 Bölgesi Genç Girişimcilerin Ürün ve Hizmetlerinin Tanıtılması

TRB2 Bölgesi Genç Girişimcilerin Ürün ve Hizmetlerinin Tanıtılması faaliyeti ile 2024 yılında uygulamaya konulan Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı'nda başarılı olan girişimciler ile Van Yüzüncü Yıl Teknokent ve Bitlis TEKMER'de faaliyet gösteren girişimlerin ürün ve hizmetlerinin geniş kitlelere tanıtılması hedeflenmektedir. Bu amaçla, TRB2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren genç girişimcilerin yenilikçi ürün ve hizmetlerinin yer aldığı kapsamlı bir katalog hazırlanacaktır. Katalog, dijital formatta dağıtılacak ve girişimcilerin bölgesel ve ulusal pazarlarda tanınırlıklarını artırmaya yönelik bir araç olarak kullanılacaktır. Bu katalog aracılığıyla girişimciler, potansiyel yatırımcılara ve iş ortaklarına ulaşma fırsatı bulacaktır. 2024 Çalışma Programı kapsamında planlanan faaliyet tasarruf tedbirleri çerçevesinde ertelenmiş olup 2025 yılında gerçekleştirilecektir.

3.1.4.5 Ajans Destekleri

Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı

Yeni nesil girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla erken aşama girişimciler için ön kuluçka, mentörlük, finansal destek programı, hızlandırma programı ve yatırımcı buluşmaları unsurlarının yer aldığı Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı tasarlanmıştır.

Program ile TRB2 Bölgesi'nde yenilikçi, teknolojik veya sosyal fayda odaklı bir ürünü/hizmeti olan girişimlerin desteklenmesi yoluyla yeni nesil girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Programın önceliği, akıllı tarım ve gıda teknolojileri, akıllı ve sürdürülebilir şehirler, temiz üretim ve enerji, sağlık, çevre, sanayide dijital dönüşüm, nanoteknoloji, büyük veri, mobil uygulamalar, oyun, yapay zekâ, blockchain, metaverse, NFT, bulut bilişim gibi teknoloji yoğun sektörlerde tasarım aşamasında olan (minimum TRL3 seviyesi) iş fikirlerinin olgunlaştırılması, ürün pazar uyumlarının test edilmesi, gerekli olması durumunda iş fikrinin pivot edilmesi ve minimum uygulanabilir ürünlerin üretilmesidir.

İş fikri aşamasını tamamlamış tohum sermaye aşamasına hazır olan, toplumsal sorunlara çözüm üreten, yenilikçi, sürdürülebilir ve pozitif sosyal etki yaratan her sektörden sosyal girişimler de desteklenecektir.

3.1.4.6 Önemli Kamu Yatırımları

BSG-SOP faaliyetleri kapsamında 2025 yılında takip edilecek önemli kamu yatırımları aşağıda listelenmiştir:

- Selçuklu ve Osmanlı Araştırmaları Kütüphanesi
- Malazgirt Meslek Yüksekokulu
- Muş Alparslan Üniversitesi Kampüs Altyapısı
- Hakkâri Kütüphanesi
- Yüksekova Meslek Yüksekokulu
- Hakkâri Üniversitesi Kampüs Altyapısı
- Van Kültür Merkezi
- Van YYÜ Teknokent İkinci Etap Projesi

3.1.4.7 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Stratejisinin Hazırlanması

Türkiye Bölgelerinde Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması Kapasitesinin Artırılmasına Yönelik Teknik Destek (CEDIS3) Projesi, Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilmekte olup Türkiye'de hem ulusal hem de bölgesel düzeyde etkili Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin (S3) tasarlanması ve uygulanması konusunda ulusal ve bölgesel paydaşların kapasitesini artırmayı amaçlamaktadır. CEDIS3 Projesi, kalkınma ajansları, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve diğer ilgili bakanlıklar ile kamu otoritelerini hedefleyen geniş kapsamlı bir kapasite geliştirme faaliyet yelpazesi sunmaktadır.

Bu proje kapsamında TRB2 Bölgesi pilot bölge olarak seçilmiş olup Pilot Bölgelerde Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi Bileşeni çerçevesinde proje Teknik Yardım Ekibi (TAT) tarafından S3 geliştirme süreci desteklenecektir. Bu bileşen kapsamında veri seçimi ve toplama sürecinin yürütülmesi, paydaş analizi, nitel analizler ve atölye çalışmalarının organizasyonu, öncelikli sektörlerin belirlenmesi, girişimci keşif süreci (EDP), dönüşüm yol haritası geliştirilmesi ve S3 taslağının hazırlanması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

3.1.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 3: BSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2025	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama Araştırma, Analiz ve Programlama	Hakkâri'de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu	Ocak	Aralık
	TRB2 Bölgesi'nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu	Haziran	Aralık
	TRB2 Bölgesi'nde Kooperatifçilik Mevcut Durum Analizi	Mart	Kasım
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Ocak	Aralık
	TRB2 Bölgesi Yetenek Portalı	Ocak	Aralık
	TEKNOFEST 2025 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	Şubat	Ekim
	Yeni Nesil Girişimcilik Çalıştayı	Nisan	Temmuz

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2025	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Kapasite Geliştirme	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı Eğitimleri	Ocak	Aralık
	DAKATALKS Buluşmaları	Nisan	Aralık
	Geleceğin Dijital Yetkinlikleri Etkinlik Programı	Ocak	Aralık
	Yeni Nesil Girişimcilik Programı Destekleyici Faaliyetler	Ocak	Kasım
	Muş İlinde Soğuk Süt Zincirinde Rekabetçiliğin Artırılması için Eğitim Programı	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Genç Girişimcilerin Ürün ve Hizmetlerinin Tanıtılması	Nisan	Aralık
Ajans Destekleri	Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı	Ocak	Aralık
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Akıllı Uzmanlaşma Stratejisinin Hazırlanması	Ocak	Aralık

3.1.6 İzleme ve Değerlendirme

BSG-SOP kapsamında uygulanacak faaliyetler, Girişimcilik ve Turizm Politikaları Birimi tarafından yürütülecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin SOP İlerleme Raporları hazırlanarak Genel Sekreterliğe sunulacaktır.

Tablo 4: BSG-SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hakkâri’de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu	HYDO	20.000,00
Araştırma, Analiz ve Programlama	TRB2 Bölgesi’nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu	GTPB	20.000,00
	TRB2 Bölgesi'nde Kooperatifçilik Mevcut Durum Analizi	GTPB	20.000,00
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	GTPB	30.000,00
	TRB2 Bölgesi Yetenek Portalı	GTPB-YDO’lar	50.000,00
	TEKNOFEST 2025 Fuarı Hazırlık Çalışmaları	GTPB	150.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
	Yeni Nesil Girişimcilik Çalıştayı	GTPB	50.000,00
	TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı Eğitimleri	GTPB	1.675.000,00
	DAKATALKS Buluşmaları	GTPB	200.000,00
	Geleceğin Dijital Yetkinlikleri Etkinlik Programı	GTPB-BYDO	100.000,00
	Yeni Nesil Girişimcilik Programı Destekleyici Faaliyetler	GTPB	500.000,00
	Muş İlinde Süt Soğuk Zincirinde Rekabetçiliğin Artırılması için Eğitim Programı	MYDO	500.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	TRB2 Bölgesi Genç Girişimcilerin Ürün ve Hizmetlerinin Tanıtılması	GTPB-YDO'lar	60.000,00
Ajans Destekleri	Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı	GTPB	15.000.000,00
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Stratejisinin Hazırlanması	GTPB	150.000,00
TOPLAM			18.525.000,00

3.2 VAN GÖLÜ HAVZASI ve HİTERLANDI SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (VAHA-SOP)

3.2.1 Amaç

Genel Amaç

Programın genel amacı, bölge için özel bir çekim alanı oluşturan Van Gölü'nün koruma-kullanma dengesi gözetilerek etkileşimde bulunduğu alan içinde turizm ve tarım sektörlerinin yatırım altyapısının güçlendirilmesi, turizmde Van Gölü Destinasyonu markasının oluşturulması, kırsal kalkınmanın ve çevre yönetiminin sağlanması suretiyle yaşam kalitesinin artırılmasıdır.

Özel Amaçlar

Van Gölü Havzası ve Hinterlandı Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. Tarihi, arkeolojik ve doğal varlıkların iyileştirilmesi ve tanıtılması,
2. Van Gölü Destinasyonu altyapısının oluşturulması,
3. Alternatif turizm faaliyetlerinin ve ürünlerinin geliştirilmesi,
4. Doğal alanların korunması ve ıslah faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
5. Kırsal alanda kaynak verimliliğinin ve ekonomik çeşitliliğin artırılması,
6. Tarımsal üretimde katma değerin artırılması,
7. Kırsalda örgütlenmenin ve iş birliğinin geliştirilmesi,
8. Turizmde kurumsal kapasite ve hizmet kalitesinin artırılması,
9. Yeşil dönüşüm altyapısının oluşturulması.

3.2.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Van Gölü Havzası, havza bazlı planlama yaklaşımına göre temelde coğrafi olarak su kaynaklarının birleştiği alanları kapsamakla birlikte sosyokültürel ve sektörel koridor devamlılıkları bağlamında da hinterland olarak yakınlık gösteren alanları ele almaktadır. Bu durumda Van Gölü Havzası, coğrafi olarak Bitlis, Muş ve Van illerinden meydana gelmekte olup hinterlandındaki Hakkâri ili ile koridor ve uluslararası sınır bağlantılarını tanımlamaktadır. 2021 ve 2023 yılları arasını kapsayan VAHA-SOP'ta ağırlıklı olarak Bitlis ve Van illerindeki turizm sektörü üzerinden gerçekleştirilen sonuç kurgusunun havza ve hinterland alanı ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı değerlendirilmiş olup 2024-2026 yılları arasını kapsayan yeni VAHA-SOP'un sektörel ve alansal sınırlarının genişletilmesi kararı alınmıştır. Bu karar ile VAHA-SOP kapsamında çevre, turizm, tarım ve kırsal kalkınma sektörleri yer almakta olup çevre ve turizm sektörleri için öncelikli uygulama alanları tanımlanmıştır. SOP kapsamında

yürütülecek turizm faaliyetleri, öncelikli olarak Van Gölü Destinasyonu Turizm Eylem Planı'nda tanımlanan Van Gölü Destinasyon rotası ve hinterland rotası ilçeleridir. Muş ili için Merkez, Varto ve Malazgirt ilçeleri; Bitlis ili için Merkez, Tatvan, Ahlat ve Adilcevaz ilçeleri; Van ili için Gevaş, Edremit, İpekyolu, Muradiye, Erciş, Çaldıran, Başkale, Bahçesaray, Gürpınar ve Çatak ilçeleri; Hakkâri ili için Merkez ve Şemdinli ilçeleri, VAHA-SOP kapsamında turizmde ve çevre politikalarında öncelikli yerleşimlerdir. Bölge ilçelerinin tümünde tarım ve kırsal kalkınma sektörel gelişme potansiyeli bulunduğundan SOP kapsamında yürütülecek sektör faaliyetleri için öncelikli uygulama alanı tanımı yapılmamaktadır.

TRB2 Bölgesi'nde yer alan Van Gölü, ülkenin özel alanlarından biri olup bu değerin coğrafi olarak korunması ve marka yüzü ile tanınırlığının artırılması bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Bölgenin kırsal yoğunluklu yapısı, Van Gölü Havzası'nda tarım sektörünün başat geçim kaynağı olması, bölgedeki tarihi ve doğal varlıkların turizm sektörü için bir fırsat alanı oluşturması söz konusu sektörlerin havzada öne çıkmasını sağlamaktadır. Bölgede turizm ürünlerinin çeşitlendirilip ve iyileştirilip altyapısının oluşturulması, tarımsal varlığın katma değerinin ve veriminin artırılması ile havza genelinde rekabetin sürdürülebilirliğinin sağlanabileceği değerlendirilmektedir. Turizm ve tarım sektörlerinin yatay keseni olan doğal alanların korunması ve çevre bilincinin sağlanması ise toplumsal ve sektörel gelişmenin öncüsü durumundadır.

Turizm, yarattığı istihdam ve katma değer, ihracata yaptığı katkıyla küresel ekonomide önemli bir rol oynamaktadır. Turizm, coğrafi olarak yaygınlaşmış, ürün ve faaliyetleri çeşitlenmiş, küresel ölçekte en hızlı büyüyen sektörlerden birisi olmuştur. Küresel seyahat ve turizm piyasasının önümüzdeki dönemde de hızlı büyüyen sektörler arasında yer alacağı tahmin edilmektedir. Zengin tarihi ve kültürel mirası, doğal kaynakları ve dört mevsimin aynı anda yaşanabildiği iklim özellikleriyle Türkiye, özellikle 1980'li yıllardan sonra izlediği turizme yönelik altyapı ve tesis geliştirme, insan kaynağı ve hizmet kalitesini artırma, örgütlenme ve tanıtma politikalarının sonucunda ziyaret edilen başlıca küresel turizm destinasyonları arasındadır. Son yıllarda turizm sektöründe alternatif turizme öncelik verilmesiyle turizm altyapısı büyük değişimlere sahne olmaktadır. Büyük kentlerle birlikte Kapadokya, Pamukkale, Mezopotamya gibi küresel öneme sahip destinasyonlar yabancı ziyaretçilerin önemli varış noktaları olmuştur. Türkiye'deki bu eğilimlere paralel olarak, özellikle 2018 yılından itibaren görece yavaş da olsa TRB2 Bölgesi'nde turizmin çeşitlenmeye başladığı görülmektedir. Van Gölü Havzası bazında özellikle Van ili İranlı ve Iraklı turistlerin uğrak yeri olmuştur. Son yıllarda, Van'ı ziyaret eden İranlı turist sayısında önemli ölçüde artışlar yaşanmıştır. Ajans ve

TÜİK iş birliğinde 2018 yılında yapılan İranlı Ziyaretçilerin Van Ekonomisine Katkıları ve Beklentileri Araştırması Raporu¹ kapsamında 2.505 anket uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı 2018 yılı dolar ortalaması dikkate alındığında Van'ı günübirlik veya gecelemeli olarak ziyaret eden 185.970 İranlının Van ekonomisine turizm geliri olarak katkısı toplam 231.942.605 TL'dir (2018 yılı ortalama dolar kuru ile 48.200.873,85 dolar). İranlı turistlerin Van'da gerçekleştirdikleri kişi başına ortalama harcama ise 1.247 TL'dir (2018 yılı ortalama dolar kuru ile 259,14 dolar). Bu durum, Van ili ekonomisi üzerinde İranlı turistlerin önemini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte TÜİK Turizm İstatistikleri, 2018 yılı² verisine göre Türkiye'nin yıllık yabancı turist kişi başı ortalama harcaması 647 dolardır. Van ili ve İranlı turistlerle karşılaştırıldığında ülke daha kozmopolit bir turist yapısını barındırsa da Van ilinin turizm gelirlerinden aldığı payın artırılması beklenmektedir. Bu durum, bölgede havza bazlı turizm markalaşması ihtiyacını beraberinde getirmekte olup Van Gölü Destinasyonu için hazırlanan eylem planı faaliyetlerinin yıllara sâri gerçekleştirilmesi değerlendirilmektedir.

Van Gölü Havzası Urartular, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğu gibi farklı medeniyetlere ait mimari, kültürel miras öğeleri ve eşsiz doğal güzellikleri ile birçok eşsiz turistik değeri barındırmaktadır. Van Gölü çevresi ve kıyıları birçok doğal güzelliğe sahiptir. Bu bölgede ekoturizm kapsamında doğa ve iklim ile uyumlu tatil köyleri, çadır ve karavan kampçılığı, sağlık turizmi, kış turizmi gibi alternatif turizm ürünleri potansiyelinin yanı sıra Van Gölü kıyı alanlarına yerleşim kuran tarihi medeniyetlerin kalıntıları ve buna bağlı kültür turizmi potansiyeli de bulunmaktadır. Alternatif turizm çeşitleri arasında katma değere sahip sağlık turizminin bölgedeki gelişme potansiyeli yüksektir. Van Gölü, endemik yapısı ile dünyadaki sayılı sodalı mineralli sulardan biri olarak sağlık turizminde büyük bir potansiyele sahiptir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından 2011 yılında onaylanan inceleme raporu sonuçlarına göre Van Gölü'nün özel yapısı ile sağlık turizminde kür tedavisi potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Son yıllarda bölgeye özellikle medikal sağlık hizmetleri için gelen sağlık turisti sayısı ve buna bağlı olarak sağlık turizmi belgesi alan hastane ve acente sayısı artmaktadır. Bu potansiyelleri ile Van Gölü Havzası'nda sağlık turizminin araştırılması ve yatırım altyapısı oluşturulmasına ilişkin çalışmaların yapılması ile bölgede yeni alternatif turizm ürünlerinin oluşumuna katkı sağlanması beklenmektedir.

¹ DAKA. (2019). "İranlı Ziyaretçilerin Van Ekonomisine Katkıları ve Beklentileri Araştırması Raporu". <https://www.daka.org.tr/panel/files/files/yayinlar/Iranli%20Ziyaretcilerin%20Van%20Ekonomisine%20Katkisi%20ve%20Beklentileri%20Arastirmasi.pdf>

² TÜİK. (2018). "TÜİK Turizm İstatistikleri", Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2018-30599#:~:text=Turizm%20geliri%202018%20y%C4%B1%C4%B1nda%20bir,eden%20vatanda%C5%9F%20ziyaret%C3%A7ilerden%20elde%20edildi.>

2017 İl SEGE Raporu sonuçlarına göre hem sosyal hem de ekonomik açıdan geri kalmış illerden oluşan TRB2 Bölgesi'nde sosyal refahın artması öncelikle ekonomide yapısal dönüşüm ve büyümeyi gerektirdiğinden bölgede ilk müdahale edilmesi gereken alan, üretim faktörlerinin etkin ve sürdürülebilir şekilde kullanılması olacaktır. Bu açıdan bakıldığında ekonomisi büyük ölçüde tarımsal faaliyetlere dayalı olan bölgede kalkınmanın sağlanabilmesi için tarımda geçimlik ekonomiden modern üretime geçişin sağlanması, var olan kaynakların etkin kullanılarak tarımsal üretimde katma değerin artırılması ve kırsal alanda ekonomik çeşitliliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Kırsalda geliştirilecek iş birlikleri, ürün çeşitliliği, katma değer varlığı gibi proje ve faaliyetlerin desteklenmesi, kırsalın yerinde tutunmasına ve bölgesel refah artışına katkı sağlayacaktır.

Tarım ve turizm sektörlerinin ön şartı olan doğanın ve çevrenin koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi ise kalkınma sürecinde sürdürülebilirliğin ve halk sağlığının sağlanması açısından önemli bir yere sahiptir. Havzada çevresel koşulların iyileştirilmesi faaliyetlerine hava kalitesi, su kalitesi, atık su altyapısı gibi birçok alanda ihtiyaç duyulmakla birlikte koruma ve kullanma faaliyetlerinin öncelikli olduğu alanların başında sulak alanlar gelmektedir. Havza kapalı yapısı gereği tarımsal kullanıma, evsel kullanıma, deniz araçları kullanımına, farkındalık eksikliklerine ve altyapı yetersizliklerine bağlı kirlilikleri bertaraf edememekte ve bu durum toplum sağlığı kadar flora ve fauna kayıplarına sebep olmaktadır. Doğal alanların korunması ve iyileştirilmesi adına yapılabilecek yatırım ve farkındalık çalışmaları, bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

3.2.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

VAHA-SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: VAHA- SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu	Rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
	Bitlis Nemrut Jeoparkı'nın UNESCO'ya Başvuru Hazırlık Çalışmaları ve Eylem Planının Hazırlanması	Eylem planı sayısı	1	Faaliyet raporu
	Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi Master Planının Hazırlanması	Hazırlanan master plan sayısı	1	Faaliyet raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	Uluslararası Sağlık Turizmi İş Forumu	Toplantı sayısı	1	Faaliyet raporu,

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
				Yerel basın haberleri, Sosyal medya hesapları
	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Gerçekleştirilen çalıştay ve toplantı sayısı	4	Faaliyet raporu
Kapasite Geliştirme	Turizm Paydaşlarına Yönelik Farkındalık Eğitimleri	Düzenlenen seminer sayısı	4	Faaliyet raporu
		Katılımcı sayısı	80	Faaliyet raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Blogger ve Influencer Katılımı ile Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	Erişilen kişi sayısı	7 Milyon	Faaliyet raporu, sosyal medya kayıtları
	Irak'ta ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Tur Operatörlerine Yönelik Bölgesel Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	Düzenlenen tur/gezi sayısı	2	Faaliyet raporu, Sosyal medya kayıtları
	Van Gölü Havzasında Atık Yönetimi Hakkında Bilgilendirici Kısa Filmin Hazırlanması	Yayınlanan kısa film sayısı	1	Faaliyet raporu, Yerel basın haberleri, Sosyal medya kayıtları
Ajans Destekleri	Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi Projesi	Yatırımcıya tahsis edilen OSB arazisinin büyüklüğü (ha)	37,4	İDB Raporları, Faaliyet Raporu
		Hazırlanan proje, etüt ve plan sayısı	11	DB Raporları, Faaliyet Raporu
	2025 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Desteği	Desteklenen fizibilite raporu sayısı	1	Faaliyet raporu

Tablo 6: VAHA- SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,2,3	Destek alan kurumlarda yeni istihdam sayısı	Adet	50	İzleme raporları, Program kapanış raporu, GPD raporu
1,2,3	Yatırım yapılan turizm alanları sayısı	Adet	10	TSO, Belediye, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kayıtları
1,2,3	Görüşme yapılan turizm yatırımcısı sayısı	Kişi	10	Ajans kayıtları
3	Sağlık turizmi yetki belgeli tesis ve aracı kuruluş sayısında artış	Yüzde	50	Sağlık Bakanlığı
1,2,3	UNESCO miras listelerine başvuru dosyası hazırlanan varlık sayısı	Adet	2	Ajans kayıtları
1,2,3	Ulusal ve yerel medyada çıkan turizm sektörü haber sayısı	Adet	5	Medya kayıtları
1,2,3	Ziyaretçi sayısında artış	Yüzde	5	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, TÜİK kayıtları
5,6	Bölgede üretilen yöresel ürün sayısı	Adet	200	Ajans kayıtları
7	Kurulan kooperatif sayısı	Adet	20	Tarım ve Orman İl Müdürlükleri kayıtları
5,6	Markalaşan yerel ürün sayısı	Adet	20	Ajans ve TSO kayıtları
5,6	Coğrafi işaret tescili alan ürün sayısı	Adet	5	Türk Patent ve Marka Kurumu kayıtları
5,6	TRB2 Bölgesi tarımdan elde edilen GSYH artışı	Yüzde	20	TÜİK kayıtları
5,6	Bitkisel üretim değerindeki artış	Yüzde	10	TÜİK kayıtları
5,6	Hayvansal üretim değerindeki artış	Yüzde	10	TÜİK kayıtları
7,8,9	Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine katılan paydaş sayısı	Kişi	100	Ajans kayıtları
5,6	Proje sonrasında istihdam edilen kişi sayısı	Kişi	2.000	İDB Raporları, SGK Kayıtları
5,6	Proje sonrası ildeki büyükbaş hayvan sayısındaki artış	Adet	67.000	İDB Raporları, Tarım ve Orman Bakanlığı Kayıtları

3.2.4 Proje ve Faaliyetler

3.2.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu

Bu rapor, Van Gölü havzasının doğal kaynakları ve kültürel mirasının ekonomik kalkınmaya olan katkılarını belirlemek amacıyla hazırlanacaktır. Rapor kapsamında bölgedeki turizm, balıkçılık, yenilenebilir enerji ve ulaşım gibi çeşitli sektörlerdeki potansiyel fırsatlar detaylı bir şekilde analiz edilecektir. Hizmet alımı yoluyla hazırlanacak olan rapor, ayrıca bölgenin mavi ekonomi bağlamında bir ürün envanteri olarak hizmet ederek gelecekte mavi ekonominin geliştirilmesine yönelik stratejik faaliyetlerin planlanmasına olanak tanıyacaktır. Bölgesel kalkınma ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için bir yol haritası sunacak olan bu rapor, politika yapıcılar ve yatırımcılar için önemli bir rehber niteliğinde olacaktır.

2024 yılı içerisinde Ajans personeli tarafından konu ile ilgili literatür taraması yapılarak benzer çalışmalar incelenmiştir. Rapor kapsamındaki diğer faaliyetler tasarruf tedbirleri çerçevesinde ertelenmiş olup 2025 yılında gerçekleştirilecektir.

Bitlis Nemrut Jeoparkı'nın UNESCO'ya Başvuru Hazırlık Çalışmaları ve Eylem Planının Hazırlanması

Dünya'da son yıllarda yaygınlaşan jeoturizm olgusu, ülkelerin kendi coğrafyalarında özel jeoçeşitlilik gösteren bölgelerde yaptıkları jeopark düzenlemeleri sayesinde hızla gelişmektedir. Bu tür jeopark düzenlemeleri, doğal miras unsurlarına hiçbir şekilde müdahale etmeden, oldukları haliyle, sadece zarar görmelerini önlemek amaçlı küçük idari veya fiziki önlemler olarak ziyarete açılan belirli sayıda jeosit (özel jeolojik oluşum) ile jeoparkı temsil edecek bir ziyaretçi merkezi ve jeopark müzesinden oluşmaktadır.

Kurulacak jeopark, Van Gölü'nün Bitlis ili sınırlarında kalan bölümü ile Tatvan, Ahlat, Adilcevaz, Güroymak ve Merkez ilçe sınırlarının büyük bölümünü kapsamaktadır. Bu alanda belirlenmiş olan jeorotalar üzerinde yerli ve yabancı doğaseverler gezdirilecek, hem bölgenin eşsiz jeoçeşitliliği hakkında bilimsel bilgiler sunulacak, aynı zamanda her türlü fiziki ve sosyal etkileşim çerçevesinde ilimizin arkeolojik, etnografik ve kültürel turizminin yanında inanç turizmi ve sağlık turizmi olanakları ile birleşince bu jeoturizm konusu daha da zenginleşir, çeşitlenir ve uluslararası bir destinasyon olur ve sürdürülebilir bölgesel kalkınma konusunda kalıcı bir oluşum kazanılmış olacaktır. İlimizde yaşayan üreticilerin reel ve sürdürülebilir ekonomiyle tanışması, gelir düzeyinin düşük olması, üreticinin turizme bağlı gelir ile tanışması, kırsal kalkınmanın desteklenmesi, jeopark alanında ilgili alanlar için istihdam sağlanması, ilgili

tesislerin işletilebilmesi ve en önemlisi sürdürülebilir bir ekonomi ve yönetim anlayışıyla UNESCO'ya başvuru yapılabilmesi adına belirlenen alanların korunması, işletilmesi, eğitim faaliyetlerinde kullanılabilmesi, güvenlik ve sağlık önlemlerinin alınabilmesi ve yönetilmesi için 2024 yılı itibarıyla Bitlis Valiliği, Bitlis Eren Üniversitesi ve Bitlis Jeopark A.Ş. iş birliği ile Nemrut Jeopark Eylem Planının hazırlanma süreci devam etmektedir. Bitlis Nemrut Jeoparkı'nın UNESCO'ya başvuru hazırlıkları kapsamında 2024 yılı içerisinde çalıştay ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.

Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi Master Planının Hazırlanması

TRB2 Bölgesi'nin turizmini geliştirmeye yönelik dağ turizminin desteklenmesi ile ekonomik faaliyetlerde çeşitliliği sağlamak ve bölgedeki kış sporları yapabilme imkânını artırmak amacıyla Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi'ne T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destekleri ve ildeki paydaşlar iş birliği ile 50 odalı 120 yatak kapasiteli bir otel, 1.100 m² kapalı alana sahip kayak evi, 180 metre uzunluğunda yürüyen bant, 1.050 metre uzunluğunda 4 oturaklı telesiyej yapılmış ve 9 km toplam pist uzunluğuna ulaşılmıştır. Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi uzun süren kayak sezonu (Aralık-Mayıs), kar kalitesi ve kar kalınlığı bakımından Türkiye'nin önemli kayak merkezlerinden birisi olma potansiyeline sahiptir. İldeki kış ve dağ turizminin gelişimi açısından büyük bir öneme sahip olan kayak merkezine yılda 150.000 ziyaretçi gelmekte ve sürekli hale gelen kar festivalleri düzenlenmektedir. Mergabütan Kayak Merkezi'nde turizm sektörünün ekolojik ve ekonomik verimliliği ve sürdürülebilirliği esas alınarak koruma ve gelişmeyi sağlamak, kısa ve uzun dönemli hedefler ile mekânsal stratejileri belirlemek ve gereken analizleri yapmak amacıyla Mergabütan Kayak Merkezi'nin kış turizm potansiyelinin ve uygun 4 mevsim aktivitelerinin yer aldığı, kış turizmine hizmet verebilecek alanların, mekânların (yaz aylarında da turist çekecek şekilde), gelişim yönlerinin, belirlendiği ve turizme yönelik strateji ve üst ölçek belgelerde yönlendirici olacak bir master plan çalışması Hakkâri Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Hakkâri İl Özel İdaresi iş birliği ile hizmet alımı yoluyla hazırlanacaktır.

3.2.4.2 İş Birliği ve Koordinasyon

Uluslararası Sağlık Turizmi İş Forumu

TRB2 Bölgesi'nin sağlık turizmi potansiyelinin açığa çıkması, bölgede faaliyet gösteren sağlık turizmi yetki belgeli hastanelerin sağlık altyapısının ve kabiliyetlerin hedef pazarlardaki muhataplar tarafından bilinmesi ile doğrudan ilgilidir. Başta Kuzey Irak olmak üzere, İran ve Azerbaycan gibi hedef pazarların bölgedeki sağlık altyapısı hakkında bilgilendirileceği, bölgede

sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren hastane, seyahat acentesi ve ulaştırma sektörlerinin temsilcileriyle bir araya gelecekleri uluslararası bir iş forumu düzenlenecektir. Yerel ve ulusal düzeyde katılımın yanı sıra foruma İran, Irak ve Azerbaycan'dan sağlık alanında faaliyet gösteren kurumlar, kuruluşlar ve firma yetkilileri de katılım sağlayacaktır.

Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları

VAHA-SOP kapsamında 2025 yılında gerçekleştirilen ve devam eden faaliyetleri değerlendirmek, yeni program, proje ve faaliyet önerileri almak amacıyla bölge illerindeki paydaşların ve ulusal düzeyde ilgili uzmanların katılımıyla dört adet çalıştay düzenlenecektir.

3.2.4.3 Kapasite Geliştirme

Turizm Paydaşlarına Yönelik Farkındalık Eğitimleri

Bölgedeki turizm paydaşlarına yönelik ulusal düzeyde sektörün önde gelen duayenlerinin katılımıyla turizm sektöründeki güncel gelişmelerin ve iyi uygulama örneklerinin aktarıldığı seminerler düzenlenecektir.

3.2.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek

Blogger ve Influencer Katılımı ile Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)

Faaliyet kapsamında TGA, TÜRSAB, bölgedeki İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, TSO'lar ve turizm özel sektör temsilcilerinin iş birliğinde bölgede hüküm süren Urartu, Selçuklu, Osmanlı gibi medeniyetleri ve bölgenin trekking, su sporları, kayak, termal turizm ve gastronomi imkânlarını tanıtmak amacıyla ulusal influencerların yanı sıra Asya, Orta Doğu ve Avrupa'dan en az birer influencerın katılım sağlayacağı tanıtım turları düzenlenecektir.

Irak'ta ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Tur Operatörlerine Yönelik Bölgesel Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)

TRB2 Bölgesi'nin bilinirliğinin ve tur operatörlerinin bölgeye düzenleyeceği tur sayısının artırılması amacıyla Irak'ta faaliyet gösteren tur operatörleri ve ülkemizde faaliyet gösteren büyük seyahat acentelerine yönelik bölge tanıtım ziyaretleri (Fam Trip) organize edilecektir. İran yoğunluklu turizm pazarına ek olarak yeni pazarların oluşturulması ve turizm hareketliliğinin çeşitlendirilmesi amacıyla bölgeye tanıtım ziyaretleri (Fam Trip) düzenlenecektir. Bu tanıtım ziyaretlerinin etkinliğini desteklemek amacıyla sergiler planlanacaktır.

Van Gölü Havzasında Atık Yönetimi Hakkında Bilgilendirici Kısa Filmin Hazırlanması

2019 yılında uygulamaya konulan "Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı" ile yıllara sâri bir çevre koruma politikası belirlenmiş ve bu alanda birçok fiziki proje hayata geçirilmiş olsa da çevre kirliliğinin en temelinde toplumsal farkındalığın eksikliği bulunmaktadır. Bu durumun bertaraf edilmesi adına havzadaki kirletici kaynaklara ve kirlilikten etkilenen önemli alanlara işaret edilerek hizmet alımı yoluyla çekilecek kısa film ile atık yönetiminde toplumsal farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Kısa film, eğitim kurumlarında ve elektronik billboardlarda yayınlanacaktır.

3.2.4.5 Ajans Destekleri

2025 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Desteği

2025 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında VAHA-SOP'un amaç ve önceliklerine yönelik sunulan projelerin desteklenmesi planlanmaktadır.

Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi Güdümlü Projesi

Van Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 05/11/2021 Tarihinde 31 sicil numarası ile tüzel kişiliği onaylanmış olmasına rağmen altyapı projeleri finansman sorunları nedeniyle hazırlatılamamış ve altyapı uygulamaları yatırım programına alınamamıştır. Van TDİ Besi OSB'nin faaliyetlerine başlayabilmesi amacıyla proje kapsamında altyapı projeleri hazırlatılarak Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yatırım programına alması sağlanacaktır.

Projenin genel hedefi Van ilinde büyükbaş hayvan besiciliğinin geliştirilmesi, büyükbaş hayvan varlığının artması ve buna bağlı olarak ilin tarım ve hayvancılıktan elde ettiği gelirlerin artırılmasıdır. Ayrıca bölge halkının yeterli ve dengeli beslenmesinin yanı sıra arz talep dengesini gözeterek üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin bir tarım sektörünün oluşturulması projenin genel hedeflerindendir.

Projenin amacı ildeki büyükbaş besi işletmelerinin kümelenmesi için ortam sağlayan tarıma dayalı ihtisas besi organize hayvancılık bölgesinin faaliyetlerine başlayarak bu işletmelere yer tahsis yapılabilir hale gelmesi ve besi işletmelerinin yatırım yapmaya başlamalarıdır. Bu amaç doğrultusunda Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 05/11/2021 Tarihinde 31 sicil numarası ile tüzel kişiliği onaylanmış olan TDİ OSB'nin altyapı çalışmalarının başlatılabilmesi için gerekli etüt-plan

projelerin (İmara Esas Jeolojik etüt, üst yapı modül projeleri, Genel Yerleşim Planı, İmar planı ve Parselasyon planı, Zemin Araştırma Raporu ve Alt Yapı Uygulama Projeleri) hazırlanacaktır.

Van TDİ Besi OSB Bitlis-Hakkari karayolu üzerinde, Van-Et Entegre Tesisi karşısında Gevaş ilçesi Gündoğan Mahallesi ve Edremit İlçesi Köprüler Mahallesi sınırları içinde 3746 dönüm (374 Hektar) üzerine kurulacak olup 186 adet besi sığırı işletmesi ve 4 adet sanayi tesisi (et entegre tesisi, biyogaz tesisi, yem fabrikası, deri işleme tesisi) kurulması planlanmaktadır. Ülkemizin, Bölgemizin ve özellikle ilimizin et ihtiyacını büyük ölçüde karşılayacak olan OSB'miz, ülke ekonomisine katma değeri yüksek bir getiri sağlayarak doğrudan 2000 kişiye istihdam oluşturacaktır.

Besi OSB'nin kurulmasından sonra yapılacak yatırımlar ile hayvancılık işletmelerinin atıkları kurulacak olan biyogaz tesisinde hem ısı hem de elektrik enerjisine dönüştürülerek yaklaşık 1500 evin elektrik tüketimini karşılayacak büyüklükte, üretim sağlanacaktır. OSB içerisinde kurulacak olan yem fabrikası, işletmelerin kesif yem maliyetlerini asgari düzeye indirerek sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Yem fabrikası kesif yem üretiminde ham madde olarak kullanacağı yem bitkilerini Van TDİ Besi OSB çevresinde olan kırsal mahallede üretim yapan çiftçilerden temin ederek doğrudan kent tarımının gelişmesine katkı sağlayacaktır. Kesimhanelerde elde edilecek deriler, deri işleme tesisinde katma değerli ürünlere dönüştürülerek pazara sevk edilecektir. Tüm bu faaliyetler il ekonomisinin kalkınmasında önemli rol oynayacaktır.

3.2.4.6 Önemli Kamu Yatırımları

VAHA-SOP faaliyetleri kapsamında 2025 yılında takip edilecek önemli kamu yatırımları aşağıda listelenmiştir:

- Mergabütan Kayak Tesisi
- Tarihi Murat Köprüsü Rekreasyon Projesi
- Bitlis Dere Üstü Kentsel Dönüşüm Projesi
- Akdamar Adası Çevre Düzenleme Projesi
- Ulu Camii, Kızıl Minareli Camii, Hüsrevpaşa, İkiz Kümbet ve Güney Surlar Restorasyon Projesi

3.2.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 7: VAHA-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2025	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu	Nisan	Aralık

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2025	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
	Bitlis Nemrut Jeoparkı'nın UNESCO'ya Başvuru Hazırlık Çalışmaları ve Eylem Planının Hazırlanması	Ocak	Aralık
	Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi Master Planının Hazırlanması	Ocak	Aralık
İş Birliği ve Koordinasyon	Uluslararası Sağlık Turizmi İş Forumu	Nisan	Aralık
	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Turizm Paydaşlarına Yönelik Farkındalık Eğitimleri	Nisan	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Blogger ve Influencer Katılımı ile Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	Mart	Kasım
	Irak'ta ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Tur Operatörlerine Yönelik Bölgesel Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	Mart	Kasım
	Van Gölü Havzasında Atık Yönetimi Hakkında Bilgilendirici Kısa Filmin Hazırlanması	Mart	Kasım
Ajans Destekleri	2025 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Desteği	Mart	Aralık
	Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi Gündümlü Projesi	Ocak	Aralık

3.2.6 İzleme ve Değerlendirme

VAHA-SOP kapsamında uygulanacak faaliyetler, Girişimcilik ve Turizm Politikaları Birimi tarafından yürütülecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin SOP İlerleme Raporları hazırlanarak Genel Sekreterliğe sunulacaktır.

Tablo 8: VAHA-SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu	GTPB	100.000,00
	Bitlis Nemrut Jeoparkı'nın UNESCO'ya Başvuru Hazırlık Çalışmaları ve Eylem Planının Hazırlanması	BYDO	700.000,00
	Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi Master Planının Hazırlanması	HYDO	1.000.000,00
	Uluslararası Sağlık Turizmi İş Forumu	GTPB	500.000,00

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
İş Birliği ve Koordinasyon	Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	GTPB	50.000,00
Kapasite Geliştirme	Turizm Paydaşlarına Yönelik Farkındalık Eğitimleri	GTPB	100.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Blogger ve Influencer Katılımı ile Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	GTPB	250.000,00
	Irak'ta ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Tur Operatörlerine Yönelik Bölgesel Tanıtım Faaliyetleri (Fam Trip)	GTPB	250.000,00
	Van Gölü Havzasında Atık Yönetimi Hakkında Bilgilendirici Kısa Filmin Hazırlanması	GTPB	300.000,00
Ajans Destekleri	Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi Projesi	GTPB, İDB	7.200.000,00
	2025 Yılı VAHA-SOP Fizibilite Desteği	GTPB, İDB	1.000.000,00
TOPLAM			11.450.000,00

3.3 EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİN GELİŞTİRİLMESİ SONUÇ ODAKLI PROGRAMI (EYSG-SOP)

3.3.1 Amaç

Genel Amaç

Programın genel amacı, TRB2 Bölgesi'nde yüksek potansiyele sahip emek yoğun sektörlerin geliştirilmesi, üretim ve istihdamı artıracak stratejik yatırımların bölgeye çekilmesi, bölgedeki işletmelerin birbirleriyle ve bölge dışındaki ilgili sektördeki işletmelerle ekonomik ve ticari iş birliklerinin güçlendirilmesi, yatırım altyapısının iyileştirilmesi ve mevcut yatırımların ekonomik ve beşerî kapasitelerinin artırılmasını sağlamaktır.

Özel Amaçlar

Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı'nın özel amaçları şunlardır:

1. İmalat sanayi altyapısının iyileştirilmesi,
2. Emek yoğun sektörlerde nitelikli iş gücünün geliştirilerek istihdamın artırılması,
3. Emek yoğun sektörlerde üretim kapasitelerinin geliştirilmesi,
4. Emek yoğun sektörlerde iş birliği, markalaşma, pazarlama olanaklarının geliştirilmesi ve ihracat kapasitesinin artırılması.

3.3.2 Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi genç nüfus oranı ve işsizlik oranlarının çok yüksek seviyelerde olduğu bir bölgedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2023 yılında 15-24 yaş aralığındaki nüfusun toplam bölge nüfusuna oranı %19,65'tir. Türkiye geneli için bu oran %15,08 olup bölge oranının oldukça altında bir seviyededir. TÜİK istihdam verilerine göre 2023 yılında TRB2 Bölgesi'nin istihdam düzeyi %40 iken Türkiye'de bu oran %48,3'tür. TÜİK istihdam verilerine göre 2023 yılında TRB2 Bölgesi'nin iş gücüne katılma oranı (15+ yaş) %48,3 gibi oldukça düşük bir seviyedir (Türkiye %53,3).

İşsizlik oranı 2023 yılında %17,2 ile Düzey 2 bölgeleri arasında en yüksek orana sahip bölge konumundadır. İşsizlik oranları Türkiye ortalamasının neredeyse 2 katıdır. Bölgede öne çıkan önemli ekonomik sorunların başında istihdamın düşüklüğü ve işsizlik oranının yüksek olması gelmektedir. Nitelikli insan kaynağının bölgeden göç etmesi ve kırsaldan şehir merkezlerine gerçekleşen göç, tarım dışı işsizlik oranını yükseltmektedir. Bununla birlikte, bölgedeki özel sektör yatırımlarının kısıtlı olması yeteri kadar iş imkânının oluşturulamaması ile

sonuçlanmaktadır. Bu yüzden, istihdamın uzun süreli ve istikrarlı bir şekilde artmasına yönelik tedbirler önem kazanmaktadır. Emek yoğun sektörlerle yönelik uygulanan EYSG-SOP bir taraftan yatırım altyapısını iyileştirirken diğer taraftan emek yoğun sektörlerin yatırım yapmasını sağlayarak işsizliği azaltmayı amaçlamaktadır. Bölge düzeyinde yatırım altyapısının ve sanayi ortamının geliştirilmesinin önündeki en büyük sorunlardan birinin fiziksel altyapı yetersizliği olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, TRB2 Bölgesi'nde emek yoğun sektörlerin gelişebilmesi için öncelikle gerekli altyapı ihtiyaçlarının karşılanması ve mevcut altyapının ise iyileştirilerek altyapı sorunlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, altyapı yatırımlarını yapabilecek ekonomik yetkinliğe sahip olmayan bölge için organize sanayi bölgelerinin yanı sıra benzer durumda olan küçük sanayi sitelerinin de desteklenerek altyapı eksikliklerinin giderilmesi yatırım ortamını daha cazip hale getirecektir. 6. Bölge teşvikleri, başta tekstil olmak üzere emek yoğun sektörlerin TRB2 Bölgesi'ne yatırım yapmalarını hızlandırmıştır. Teşviklerin devam edeceği varsayımıyla özellikle düşük teknoloji gerektiren ve insan kaynağının üretim faktörlerinde önemli bir katkıya sahip olduğu sektörlerde yatırımların bölgeye gelmeye devam edeceği beklenmektedir.

Bölge düzeyinde, yatırım altyapısının ve sanayi ortamının geliştirilmesinin önündeki en büyük sorunlardan birisinin fiziksel altyapı yetersizliği olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, TRB2 Bölgesi'nde emek yoğun sektörlerin gelişebilmesi adına Ajansın bahsedilen sanayi bölgelerinin altyapı ihtiyaçlarını karşılaması ve/veya altyapı ile ilgili sorunlarının giderilmesi adına mali katkı sağlayacağı projeler ile desteklemesi bu açıdan önem arz etmektedir. Ajans, 2012 yılından itibaren yatırım altyapısının iyileştirilmesi için 6 mali destek programı uygulamıştır. Halen devam eden projelerle birlikte toplamda 49 adet proje desteklenmiştir. Organize sanayi bölgelerinin (OSB) yanı sıra küçük sanayi siteleri (KSS) de desteklenerek altyapı eksiklikleri önemli ölçüde giderilmiştir. 2012 yılı CMDP kapsamında Van'da kurulan Tekstilkent Projesi ile tekstil ve hazır giyim firmaları bölgeye yatırım yapmaya başlamıştır. Başta emek yoğun sektörlerin gelişmesi olmak üzere Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı ve Gündümlü Proje Desteği kapsamında girişimcilik ve altyapı destekleri devam etmektedir.

Bölge planı ve mevcut durum analizleri göz önüne alındığında imalat sanayinde tekstil ve hazır giyim, ağaç ürünleri ve mobilya imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, başta ayakkabı olmak üzere deri ve ilgili ürünlerin imalatı, başta çinko olmak üzere madencilığe dayalı üretim ve gıda ürünleri ile hizmetler sektöründe otel işletmeleri ve çağrı merkezleri ön plana çıkmaktadır. TRB2 Bölgesi için kritik öneme sahip olan emek yoğun sektörleri geliştirmek,

istihdamı artırmak, katma değeri artırmaya yönelik yeni ürünlerin imalatını sağlamak ve ihracatı artırmak gibi amaçlara zemin hazırlamak için ilgili müdahale alanlarını içeren Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmış, ilgili faaliyetler, projeler ve programlar belirlenerek 2021 yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır.

3.3.3 Sonuç ve Çıktı Hedefleri

EYSG-SOP kapsamındaki faaliyetler ile ulaşılması hedeflenen çıktı göstergeleri ve SOP sonuç göstergeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 9: EYSG-SOP Çıktı Göstergeleri

Faaliyet Türü	Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van OSB Demiryolu İltisak Hattı Fizibilite Raporu	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
İş Birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesi'nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	Sektör toplantısı sayısı	2	Faaliyet raporu
	Bölgedeki OSB ve KSS Yetkilileri ile İş Birliği Toplantıları	Toplantı sayısı	2	Faaliyet raporu
	İmalat Firmalarının İhracat Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Toplantılar Yapılması	Sektör toplantısı sayısı	1	Faaliyet raporu
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	Organizasyon ve faaliyet sayısı	3	Faaliyet raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Komşu ya da Yakın Devletlerin Ticaret ve Sanayi Odalarıyla Toplantı Yapılması	Toplantı sayısı	2	Faaliyet raporu
	İmalat Sanayinde Devlet Destek ve Teşviklerinin Tanıtılması	Dijital doküman sayısı	1	Faaliyet raporu
	TRB2 Bölgesi'ndeki Sanayi Alanlarının Tanıtılmasına Yönelik Faaliyetler	Toplantı sayısı	3	Faaliyet raporu
Ajans Destekleri	2025 Yılı EYSG-SOP Fizibilite Destegi	Desteklenen fizibilite raporu sayısı	3	Faaliyet raporu
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) IPA 2 Projesi	Hizmet vermeye hazır hale getirilen atölye sayısı	3	Faaliyet raporu

Tablo 10: EYSG-SOP Sonuç Göstergeleri

Özel Amaç	Sonuç Göstergeleri	Birim	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1, 3	Destek alan planlı sanayi alanlarında yıllık yatırım artışı	Yüzde	10	OSB, KSS kayıtları
4	Bölgede imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren yeni yatırımcı firma sayısı	Adet	10	Faaliyet raporu
1,3	TRB2 Bölgesi ortak kullanım atölyeleri sayısı	Adet	3	Faaliyet raporu

3.3.4 Proje ve Faaliyetler

3.3.4.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Van OSB Demiryolu İltisak Hattı Fizibilite Raporu

2018 Yılı Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında Van OSB 5. Etapta Van Tekstil ve Hazır Giyim OSB kurulmuş ve 1. etabın (42 hektarlık alanda 35 adet parselin) altyapısı inşa edilmiştir. Bu alan 13 firmaya tahsis edilmiştir, bunlardan 5'i inşaatlarını tamamlamıştır. 2. etabın altyapı çalışmaları devam etmektedir. 2021 yılı Çalışan ve Üreten Gençler Programı kapsamında ise Van OSB 5. etapta 6 adet tekstil fabrika binası inşa edilmiştir. Fabrika binalarının tamamı yatırımcılara tahsis edilmiştir. Bu gelişmeler, Van OSB'nin genişlemesi ve özellikle tekstil ve hazır giyim sektöründeki yatırımcı sayısının artması ile birlikte, lojistik ihtiyaçların daha da önem kazanmasına neden olmuştur. Hem mevcut hem de gelecekteki yatırımların sürdürülebilirliği ve rekabetçiliği açısından, hızlı ve verimli bir nakliye altyapısına olan gereksinim artmaktadır.

TRB2 Bölgesi'nin organize sanayi bölgelerinde üretim yapan firmaların ulaşım ve lojistik maliyetlerinin düşürülmesine yönelik tedbirlerin başında demiryolu iltisak hatlarının yapılması gelmektedir. Bölgedeki imalat sanayi üreticileri genellikle karayolu üzerinden sevkiyatlarını gerçekleştirmektedir. Bu yüzden, başta akaryakıt maliyetleri olmak üzere her yıl ciddi maliyet artışlarına maruz kalınmaktadır. Enerji maliyetleri hem uluslararası alanda yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmelere hem de döviz fiyatlarına bağlı olarak üretim maliyetlerini ve dolayısıyla üretici fiyatlarını etkilemektedir. Organize sanayi bölgelerinin demiryolu ile bağlantısının sağlanmasıyla karayolu ile sevkiyat yükü azalacaktır. Van OSB demiryolu iltisak hattının öncelikli olarak fizibilite çalışmasının yapılması, uygun güzergâhların çıkarılması ve

maliyetlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmaların ardından ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibata geçilerek bu hattın yatırım programlarına dâhil edilmesine yönelik çalışmalar hayata geçirilecektir. Böyle bir yatırımın emek yoğun sektörler başta olmak üzere OSB’de bulunan başat sektörlerle katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.3.4.2 İş Birliği ve Koordinasyon

TRB2 Bölgesi’nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları

TRB2 Bölgesi’nde başta tekstil, mobilya, çağrı merkezi olmak üzere öne çıkan emek yoğun sektörlerle ilişkin sektörel ihtiyaçların belirlenmesi, sektörel sorun ve çözüm önerileri hususunda görüş alışverişinde bulunulması, yerel ve ulusal sektörel çatı kuruluşlarıyla görüşmeler ve iş birliği yapılması, yatırımcılardan devlet destekleri ve teşvikler hususunda beklenti ve taleplerin alınması vb. konularda iş birliği ve koordinasyon toplantıları organize edilecektir.

Bölgedeki OSB ve KSS Yetkilileri ile İş Birliği Toplantıları

Bölgede faaliyet gösteren OSB ve KSS’lerin altyapı ve üstyapı eksikliklerinin tespitine yönelik yapılacak saha ziyaretleri öncesinde ilgili yetkililerle görüşmeler yapılacaktır. 2024 yılında bu hususta 4 ilde toplantılar gerçekleştirilmiş ancak Bitlis’ten 3, Muş’tan 1 ve Van’dan 9 KSS yetkilisi çeşitli sebeplerden ötürü bu toplantılara katılım sağlayamamıştır. Görüşme gerçekleştirilmeyen sanayi alanı yetkilileriyle KSS’lerin altyapı ve üstyapı ihtiyaçlarına yönelik tespitlerin yapılması ve bu sanayi alanlarında faaliyet gösteren firmaların kapasite geliştirmesine yönelik istişare toplantıları gerçekleştirilecektir.

İmalat Firmalarının İhracat Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Toplantılar Yapılması

Yapılan dış ticaret verileri analizinde ve saha çalışmalarında bölge imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların ihracata yönelmedikleri ve genellikle fason ve iç piyasaya üretim yaptıkları görülmektedir. Bölgedeki firmaların dış ticaret, yurt dışı pazar arama ve müşteriye ulaşabilme, sermaye yönetimi vb. konularda bilgi eksikliği olduğu ve uzmanlardan danışmanlık hizmeti ihtiyacı duyduğu değerlendirilmektedir. Bölgedeki imalat sanayi üreticilerinin ihracat kapasitesini artırmak amacıyla Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği, OSB yöneticileri ve ilgili kamu kurumlarıyla toplantılar düzenlenecektir.

3.3.4.3 Kapasite Geliştirme

Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı

Emek yoğun sektörlerle yönelik yönetim danışmanlığı faaliyeti kapsamında 2024 yılında Bulanık Malazgirt Süt Üreticileri Birliğine operasyonel süreçlerin mükemmelleştirilmesine yönelik uygulamalı eğitimler verilmiş, operasyonel süreçlerin mükemmelleştirilmesi, kurum teşhis ve yol haritası raporu hazırlanmıştır. 2025 yılında ise bu faaliyet kapsamında TRB2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmaların yönetim danışmanlığı almaları planlanmaktadır. Danışmanlık; e-ticaret, dijital pazarlama, reklam, ihracat, verimlilik, enerji verimliliği, müşteri ilişkileri yönetimi, tedarik zinciri yönetimi, finans yönetimi gibi konuları kapsayacaktır. Öncelikli olarak tarım, plastik, süt ve süt ürünleri, hayvancılık, mobilya, metal, tarım makineleri vb sektörlerine danışmanlık hizmeti verilmesi planlanmaktadır. Yönetim danışmanlığı ile, hali hazırda üretim yapan işletmelere çeşitli stratejik, operasyonel ve finansal konularda rehberlik ve tavsiye verilmesi ve bu sayede işletmelerin performansını artırma, verimliliği yükseltme ve rekabet güçlerini artırmak hedeflenmektedir.

3.3.4.4 Tanıtım ve Yatırım Destek

Komşu ya da Yakın Devletlerin Ticaret ve Sanayi Odalarıyla Toplantı Yapılması

TRB2 Bölgesi'ne komşu olan İran, Irak ve ayrıca Azerbaycan devletlerinin ticaret ve sanayi odaları çevrim içi toplantılar düzenlenecektir. TRB2 Bölgesi'nin yatırım ortamı tanıtılarak ticari ilişkilerin geliştirilmesi ve yabancı yatırımın çekilmesi yönünde adımlar atılacaktır.

İmalat Sanayinde Devlet Destek ve Teşviklerinin Tanıtılması

TRB2 Bölgesi illerindeki imalat sanayi firmalarına devlet ve diğer kurum ve kuruluşların sağladığı hibe ve teşviklerin anlatıldığı dijital dokümanlar oluşturularak firmalarla paylaşılacaktır. 2025 yılı içinde ilana çıkan tüm destek ve teşvikler hakkında firmalara bilgi verilecektir. Ayrıca Ajansın sosyal medya hesapları üzerinden paylaşımlar yapılacaktır.

TRB2 Bölgesi'ndeki Sanayi Alanlarının Tanıtılmasına Yönelik Faaliyetler

TRB2 Bölgesi'nde yer alan yatırıma uygun planlı sanayi alanlarının tanıtılmasına yönelik görsel içerik üretilerek dijital platformlarda bölge sanayisinin yatırımcılara tanıtılması sağlanacaktır.

Van OSB Tekstil ve Hazır Giyim Kümelenme Alanı 2. Etap Altyapı Projesi kapsamında altyapısı tamamlanacak olan sanayi parsellerinin yatırımcılara tahsisine ilişkin sektördeki çatı kurum ve kuruluşlara yönelik çeşitli tanıtım ve iş birliği faaliyetleri yürütülecektir.

Bitlis ilinde yeni kurulacak olan 2. Etap OSB ve Bitlis ve ilçelerindeki diğer sanayi alanlarının yatırımcılara tahsisine ilişkin sektördeki çatı kurum ve kuruluşlara yönelik çeşitli tanıtım ve iş birliği faaliyetleri yürütülecektir.

Hakkâri ili Yüksekova ilçesinde kurulan ve altyapı yapım süreci devam eden "Hakkâri Yüksekova Organize Sanayi Bölgesi" sanayi parsellerinin ve Hakkâri Tekstil Atölyesi Projesi 1 ve 2. Etaplar kapsamında inşa edilen atölye binasının yatırımcılara tahsisine ilişkin sektördeki çatı kurum ve kuruluşlara yönelik çeşitli tanıtım, bilgilendirme ve iş birliği faaliyetleri yürütülecektir.

3.3.4.5 Ajans Destekleri

2025 Yılı EYSG-SOP Fizibilite Desteği

2025 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında EYSG-SOP'un amaç ve önceliklerine yönelik sunulan projelerin desteklenmesi planlanmaktadır.

3.3.4.6 Önemli Kamu Yatırımları

EYSG-SOP faaliyetleri kapsamında 2025 yılında takip edilecek önemli kamu yatırımları aşağıda listelenmiştir:

- Hakkâri Yüksekova Organize Sanayi Bölgesi altyapı yatırımı
- Van Organize Sanayi Bölgesi (OSB) 5. Etap'ta gerçekleştirilecek kamu yatırımları
- Bitlis 2. Organize Sanayi Bölgesi kurulması

3.3.4.7 AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) IPA 2 Projesi

DAKA'nın nihai faydalanıcısı olduğu ve Avrupa Birliği IPA 2 Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı kapsamında desteklenen TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) Projesi kapsamında Bitlis OSB, Muş OSB ve Erciş KSS yerleşkelerinde inşası ve makine kurulumları tamamlanan atölyelerin altyapı (enerji, iletişim vb.) başta olmak üzere eksikliklerinin giderilerek KOBİ'lere hizmet vermeye hazır hale getirilmesi çalışmaları yürütülecektir.

3.3.5 Program Süresi ve Zaman Planlaması

Tablo 11: EYSG-SOP Faaliyetleri ve Zaman Planlaması

Faaliyet Türü	Faaliyet Adı	2025	
		Başlangıç Dönemi	Bitiş Dönemi
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van OSB Demiryolu İltisak Hattı Fizibilite Raporu	Ocak	Aralık
İş Birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesi'nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	Ocak	Aralık
	Bölgedeki OSB ve KSS Yetkilileri ile İş Birliği Toplantıları	Ocak	Aralık
	İmalat Firmalarının İhracat Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Toplantılar Yapılması	Ocak	Aralık
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	Ocak	Aralık
Tanıtım ve Yatırım Destek	Komşu ya da Yakın Devletlerin Ticaret ve Sanayi Odalarıyla Toplantı Yapılması	Ocak	Aralık
	İmalat Sanayinde Devlet Destek ve Teşviklerinin Tanıtılması	Ocak	Aralık
	TRB2 Bölgesi'ndeki Sanayi Alanlarının Tanıtılmasına Yönelik Faaliyetler	Ocak	Aralık
Ajans Destekleri	2025 Yılı EYSG-SOP Fizibilite Desteği	Mart	Aralık
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) IPA 2 Projesi	Ocak	Aralık

3.3.6 İzleme ve Değerlendirme

EYSG-SOP kapsamında desteklenen projelerin izleme ve değerlendirme faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından gerçekleştirilecektir. Faaliyetlerin uygulamalarına ilişkin SOP İlerleme/Değerlendirme Raporu hazırlanacaktır.

Tablo 12: EYSG-SOP Faaliyet Tablosu

Faaliyet Türü	Faaliyet	Sorumlu Birimler	Tahmini Maliyet (TL)
Araştırma, Analiz ve Programlama	Van OSB Demiryolu İltisak Hattı Fizibilite Raporu	SPB	750.000,00
İş Birliği ve Koordinasyon	TRB2 Bölgesi'nde Emek Yoğun Sektörlere İlişkin İş Birliği ve Koordinasyon Toplantıları	SPB-YDO	30.000,00
	Bölgedeki OSB ve KSS Yetkilileri ile İş Birliği Toplantıları	SPB	15.000,00
	İmalat Firmalarının İhracat Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Toplantılar Yapılması	SPB	10.000,00
Kapasite Geliştirme	Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı	YDO	200.000,00
Tanıtım ve Yatırım Destek	Komşu ya da Yakın Devletlerin Ticaret ve Sanayi Odalarıyla Toplantı Yapılması	GTPB	50.000,00
	İmalat Sanayinde Devlet Destek ve Teşviklerinin Tanıtılması	BYDO HYDO	50.000,00
	TRB2 Bölgesi'ndeki Sanayi Alanlarının Tanıtılmasına Yönelik Faaliyetler	BYDO HYDO SPB	100.000,00
Ajans Destekleri	2025 Yılı EYSG-SOP Fizibilite Desteği	SPB, İDB	1.000.000,00
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) IPA 2 Projesi	VYDO	2.000.000,00
T O P L A M			4.205.000,00

4. KURUMSAL GELİŞİM

Kurum çalışanlarının kurum içinde ve kurum dışındaki paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonu, kurum içi yürütülen kapasite geliştirme faaliyetleri, Ajansın fiziki ve teknik altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması ve geliştirilmesi, Yönetim Kurulu ile ilgili görevlerin yerine getirilmesi, personel ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, diğer kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilecek iş birlikleri ve toplantılar ve tanıtıma ilişkin faaliyetler vb. kurumsal tüm faaliyetler, iş ve işlemler bu başlık altında yer almaktadır. Ajans kurulduğu günden itibaren sorumluluk alanına giren 4 il genelinde görev yapan kurum ve kuruluşlarla etkin bir iletişim kurmuş, kurumlar arasındaki iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bölgedeki beşerî sermayenin geliştirilmesi çalışmalarında, turizm alanlarının günümüz şartlarına uygun olarak restorasyonunun yapılması faaliyetlerinde, bölge çiftçilerinin modern tarım yöntemlerine geçişinde ve en önemlisi bölgedeki istihdamın artırılmasına yönelik faaliyetlerde Ajans ön saflarda bulunmuştur. Bölgede özellikle son yıllarda yapılan yatırımların (tekstil kentler, sanayi altyapı çalışmaları, turizm alanlarının geliştirilmesi vb.) çoğunda Ajans çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Ajans, kurumda çalışanların yetkinliklerinin artırılmasına önem vermektedir. Bu amaçla, teknik ve kişisel eğitim programları düzenlemektedir. Bununla birlikte Ajans tarafından paydaşlara sağlanan teknik eğitimler ile kurum ve kuruluşlarda çalışan personel ile eğitimlere ilgi duyan beşerî sermayenin geliştirilmesi çalışmaları önceki yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da devam edecektir.

4.1 Çıktı Hedefleri

Tablo 13: Kurumsal Gelişim Çıktı Hedefleri

Faaliyet Türü	Faaliyetler	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Program Sonrası Değerlendirme Raporları	Hazırlanan program sonrası değerlendirme rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
	Bölgesel Girdi-Çıktı Analizlerinin Basımı	Yayımlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
	Ulusal ve Uluslararası Fonların Takibi ve Duyurulması	Yeni fon duyurusu sayısı	250	Faaliyet raporu, Web sitesi
İş Birliği ve Koordinasyon	Ajans Personeline Yönelik Toplantılar	Gerçekleştirilen toplantı sayısı	12	Faaliyet raporu
	2024-2028 Bölge Planı İzleme Çalışmaları	Gerçekleştirilen toplantı sayısı	4	Faaliyet raporu

Faaliyet Türü	Faaliyetler	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
	Yönetim Kurulu Organizasyonları	Gerçekleştirilen toplantı sayısı	6	Faaliyet raporu
	Kalkınma Kurulu Organizasyonları	Gerçekleştirilen toplantı sayısı	2	Faaliyet raporu
Kapasite Geliştirme	Eğitimler ve Personel Kapasitesini Artırıcı Faaliyetler	Gerçekleştirilen eğitim sayısı	5	Faaliyet raporu
İletişim Tanıtım Görünürlük Faaliyetleri	Ajans Projelerinin Sosyal Medyada Tanıtılması ve Proje Faaliyetlerinin Tanıtım Videolarının ve İnfografiklerinin Hazırlanması	Tanıtım faaliyeti kapsamında sosyal medya platformunda atılan gönderi sayısı	500	Faaliyet raporu
		Tanıtım amaçlı üretilen video ve infografik sayısı	20	Faaliyet raporu

4.2. Faaliyetler

4.2.1 Araştırma, Analiz ve Programlama

Program Sonrası Değerlendirme Raporları

2021 yılı Sanayi Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı'nın (KÖAP05) program sonrası değerlendirme raporu hazırlanacaktır. Bu kapsamda, programı başarıyla tamamlamış proje sahiplerine ziyaret gerçekleştirilerek anket uygulaması hayata geçirilecektir. Anketlerden elde edilen veriler toplulaştırılarak analizler yapılacak ve değerlendirme raporu düzenlenecektir.

Bölgesel Girdi-Çıktı Analizlerinin Hazırlanması ve Basımı

Faaliyet kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve diğer kalkınma ajanslarıyla eş güdümlü olarak çalışmalar yürütülecek ve Bölgesel Girdi-Çıktı Analiz Raporu hazırlanarak basımı gerçekleştirilecektir.

Ulusal ve Uluslararası Fonların Takibi ve Duyurulması

Ulusal ve uluslararası fon veren kurum ve kuruluşlar tarafından yayınlanan yeni fon duyuruları takip edilerek Ajans birimleri ve paydaş kurum ve kuruluşlarla paylaşılacak, Ajans web sitesinin Hibe & Fonlar bölümünde ve Ajans sosyal medya sayfalarında kamuoyuna duyurulacaktır.

4.2.2 İş Birliği ve Koordinasyon

Ajans Personeline Yönelik Toplantılar

Ajans birimlerinin ve personelinin koordinasyonunu ve personel arasındaki birlikteliği artırmak amacıyla hem faaliyetlerdeki ilerlemeleri görüşmek hem de sosyal faaliyetlere yer vermek üzere 2025 yılı içerisinde ideal olarak ayda bir olacak şekilde 12 personel toplantısı gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Toplantılar öncelikle çevrim içi olarak, gerekli hallerde ise fiziki olarak gerçekleştirilecektir.

2024-2028 Bölge Planı İzleme Çalışmaları

Ajansın hazırladığı 2024-2028 Bölge Planı, bölgedeki önemli paydaşlara tanıtılacaktır. Bu paydaşlarla olası iş birlikleri değerlendirilerek tedbirlerin hayata geçirilmesi ve program ve projelerin detaylandırılması gibi konularda somut adımlar atılacaktır. Ajans personelinden müteşekkil bir çalışma grubu oluşturularak Bölge Planı'nda belirtilen performans göstergelerine ilişkin gerçekleştirmeler yakından takip edilecektir. Performans göstergelerinin beklenen düzeyde olmaması durumunda ilgili paydaşlarla görüşmeler yapılarak alınması gereken tedbirler değerlendirilecektir. Çalışma grubu her yılın sonunda Bölge Planı kapsamındaki gerçekleştirmeleri Genel Sekretere raporlayacaktır.

Yönetim Kurulu Organizasyonları

Ajansın karar organı olan Yönetim Kurulu'nun 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 193 üncü maddesinde değişiklik yapan 14.07.2021 tarihli ve 31541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 80 sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 5 inci maddesinde belirtilen en az 2 ayda bir kez toplanacağı hususuna istinaden 2025 yılı içerisinde 6 kez toplanması öngörülmüştür.

Kalkınma Kurulu Organizasyonları

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 191. maddesine istinaden oluşturulan Kalkınma Kurulu üyelikleri, 15 Ağustos 2016 tarihli ve 2016/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla kaldırılmıştır. Ancak, 2020 yılı sonunda Bakanlığımızın kalkınma ajanslarının yeniden kalkınma kurullarını aktif hale getirmelerine ilişkin yazısı gereğince, Ajans Kalkınma Kurulu üyeliklerinin yeniden belirlenmesi ve Bakanlığımızca da onaylanması durumunda 2025 yılında Kalkınma Kurulunun teşkil edilmesi öngörülmektedir.

Kalkınma Kurulu oluşturulduğu takdirde 2025 yılı içerisinde 2 toplantı gerçekleştirilecektir.

4.2.3 Kapasite Geliştirme

İnsan Kaynaklarına İlişkin Faaliyetler

Eğitimler ve Personel Kapasitesini Artırıcı Faaliyetler

Bu faaliyet kapsamında Ajans personelinden gelen talepler ile Ajansın ve Ajans birimlerinin ihtiyaçları doğrultusunda personelin kişisel ve mesleki gelişimlerini artırmak amacıyla yüz yüze ve çevrim içi eğitimler gerçekleştirilecektir.

Eğitim talepleri yıl boyunca DAKA Dijital uygulaması aracılığıyla toplanmakta ve personelin oylarına sunularak önceliklendirilmektedir. Ajans personelinden toplanan bu eğitim talepleri doğrultusunda başta proje yönetimi, veri analizi ve yabancı dil olmak üzere politika birimlerinin ve YDO'ların ihtiyaçları da dikkate alınarak muhtelif mesleki ve kişisel gelişim konularında eğitimler gerçekleştirilecektir.

Bu bağlamda, Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBİKO) tarafından oluşturulan Uzaktan Eğitim Kapısı platformundan ve diğer kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanan eğitimlerden azami ölçüde faydalanılacaktır.

Bir diğer enstrüman olarak, Ajans tarafından yürütülen faaliyetler kapsamında düzenlenen ve desteklenen eğitimler takip edilerek personele duyurulacak ve ilgilenen personel bu eğitimlere yönlendirilecektir.

Yine bu faaliyet kapsamında, münferit olarak personelin görevi ve çalıştığı sektörler ile ilgili uzmanlığının artırılmasına katkı sunacak eğitim, kongre, konferans, seminer, toplantı vb. organizasyonlara personelin katılımı sağlanacak, personelin çalışmaları kapsamında ihtiyaç duyacağı süreli ve süresiz yayınlar, yazılı ve görsel materyaller (dergi, kitap, DVD, VCD vb.), yazılımlar vb. Ajans tarafından mal ve hizmet alımı şeklinde temin edilecektir.

Ajans Personeli Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemi

2022 yılı itibarıyla yürürlüğe konan Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esasları kapsamında “Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi” ve “Hedef Bazlı Performans Sistemi” hizmet alımları gerçekleştirilmiştir. Bu sistemler aracılığıyla personelin 2024 yılı performans değerlendirmeleri yapılacak olup bu değerlendirmeler doğrultusunda 2025 yılında ödül ve tedbir niteliğindeki eğitimler ile ilgili hizmet alımları yapılması öngörülmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alımı

13.01.2023 tarihinde Atlantis OSGB İş Sağlığı ve Güvenliği firması ile sözleşme imzalanarak hizmet alımına başlanmıştır. Atlantis OSGB hizmet alımı sözleşmesi 2024 yılında da

yenilenmiştir. Firma iş sağlığı ve güvenliği uzmanı düzenli ziyaretlerini ve kontrollerini gerçekleştirmekte olup ayda 2 kez firma tarafından sağlanan hekim tarafından Ajans ziyaret edilmekte, muayene ihtiyacı duyan personel hekim ile görüşebilmektedir. Söz konusu hizmet alımı 2025 yılında da devam edecektir.

4.2.4 Tanıtım Faaliyetleri

Ajans İletişim Tanıtım Görünürlük Faaliyetleri

Ajansın iletişim tanıtım ve görünürlüğüne yönelik faaliyetler bu başlık altında yer almaktadır. Paydaşların bilgilendirilmesi ve projelerin kamuoyuna duyurulması amacıyla Ajans destekleri ve faaliyetlerine ilişkin haberler, Ajans internet sitesi ve sosyal medya hesapları (Instagram, Twitter, Facebook, LinkedIn, YouTube) yoluyla paylaşılacaktır.

Ayrıca projelere ilişkin basın duyuruları hazırlanacak ve e-bülten ile ulusal ve yerel basına bilgi verilecektir.

Bölgenin ve projelerin bilinirliğinin artırılması için ulusal mecrada yer alma potansiyeli olan konular ile ilgili çalışmalar yapılarak yazılı, görsel ve elektronik basın yoluyla özel haber çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bu potansiyele sahip haberlerin video içerikler ile desteklenmesi sağlanacaktır.

5. YEREL KALKINMA FIRSATLARI (YKF)

5.1 Muş İli Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu

a. Amaç

Muş İlinin hayvancılık potansiyelinin katma değere dönüştürülmesi suretiyle sosyoekonomik kalkınma ve istihdama katkı sağlamaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi'nde yer alan Muş ilinin ekonomisi tarıma, tarımın kolları arasında da büyük oranda hayvancılığa dayanmaktadır. Muş ilinin nüfus yapısı incelendiğinde kırsal nüfusun yüksek olduğu ve ilin kırsal özelliklere sahip olduğu görülmektedir. İlin topoğrafik yapısı, coğrafyası, iklimi, sahip olduğu tarım arazileri ve su kaynaklarının da etkisiyle tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapılması nedeniyle bu sektörün temel geçim kaynağı olması bunda etkili olmuştur. Muş ili 235.507 adet büyükbaş hayvan sayısı ile Türkiye'de 23. sırada, 1.051.461 adet küçükbaş hayvan sayısı ile Türkiye'de 13. sırada yer almaktadır. Muş hayvan varlığında gün geçtikçe gerilemektedir. Et entegre tesisi yatırımı Muş'ta hayvancılığın tekrar canlanarak istihdam oluşturmaya imkân sunacaktır. Muş ve çevre iller için yapılmış kapsamlı ve güncel bir fizibilite çalışması bulunmamaktadır. Bu sebeple, 2025 yılında Muş YDO koordinasyonunda Muş ili için yıllık 5.000 ton ve 10.000 ton kapasiteli tesislerin fizibilitesi yapılacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu	Rapor sayısı	1	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Hazırlanacak olan fizibilite raporunun etkin ve nitelikli olması amacıyla Muş Alparslan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi ve Muş Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ile iş birliği yapılacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Fizibilite raporu hazırlama sürecinde ve sonrasında Ajans Genel Sekreteri tarafından oluşturulacak olan doküman inceleme grubu tarafından gerekli denetim ve izlemeler yapılacaktır.

5.2 Bitlis Güroymak Jeotermal Kaynak Jeofizik Etüdü ve Fizibilite

a. Amaç

Bitlis İlinin Jeotermal kaynak potansiyelinin ortaya çıkarılması ve kullanım alanlarına yönelik Jeofizik Etüt Raporu ve fizibilitenin yapılması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Jeotermal enerji yerin derinliklerindeki kayalar içinde birikmiş olan ısıнын akışkanlarca taşınarak rezervuarlarda depolanması ile oluşmuş sıcak su, buhar ve kuru buhar ile kızgın kuru kayalardan yapay yollarla elde edilen ısı enerjisidir. Jeotermal kaynaklar yoğun olarak aktif kırık sistemleri ile volkanik ve magmatik birimlerin etrafında oluşmaktadır. Jeotermal enerji, yenilenebilir çevre dostu, yerinde değerlendirilebilen yerel ekonomiye istihdam ve katkı sağlayan sürekli ve sürdürülebilir bir enerji kaynağıdır. (Ayaz vd, 2004:101-111)

Bitlis İli jeotermal su kaynakları ve mineralli sular bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Nemrut ve Süphan Stratovulkanlarını içine alması ve özellikle Nemrutta halen aktivitesini sürdüren volkanik faaliyetlerin olması ve bölgenin sıkışma tektoniğine maruz kalarak, derin kırık sistemlerini oluşturan aktif tektonik hatların varlığı İlimizi jeotermal enerji potansiyeli yüksek olan bir yer haline getirmektedir.

Bitlis İli Güroymak İlçesi Budaklı Köyü'nün 3-4 km kadar kuzeybatısında yer alan jeotermal alanda bulunan doğal çıkışlı sıcak su yöre halkı tarafından şifa amacıyla uzun süredir kullanılmaktadır. Jeotermal sahada yüzey sıcaklıkları 33-38 °C ölçülen farklı çıkış noktaları gözlenmiştir.

Jeofizik etüt çalışması Bitlis Güroymak ilçesi Budaklı köyü ve civarını kapsayacak şekilde hazırlanması planlanmaktadır. Ayrıca jeotermal kaynağın kullanım alanları ve işletme modellerine göre fizibilite raporu da faaliyet kapsamında hazırlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Bitlis Güroymak Jeotermal Kaynak Jeofizik Etüdü ve Fizibilite Raporu	Rapor sayısı	2	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Hazırlanacak olan fizibilite raporunun etkin ve nitelikli olması amacıyla Bitlis Valiliği, Bitlis Eren Üniversitesi ve Bitlis İl Özel İdaresi ile işbirliği yapılacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Fizibilite raporu hazırlama sürecinde ve sonrasında Ajans Genel Sekreteri tarafından oluşturulacak olan doküman inceleme grubu tarafından gerekli denetim ve izlemeler yapılacaktır.

5.3 Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birlikleri Faaliyeti Kapsamındaki Çalışmalar

a. Amaç

Bu faaliyet ile TRB2 Bölgesi'nde görev yapan diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve iş birliğini artırıcı çalışma ve faaliyetler geliştirerek kurumlar arası bilgi ve deneyim paylaşımının hızlandırılması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi kurum ve kuruluşlar arası ortak proje/faaliyet yürütme kültürünün görece zayıf olduğu bir bölgedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının kurumsal yapı ve teknik altyapı bakımından geliştirilmesi, bölgedeki paydaşların daha etkin koordinasyonu ve iş birliğiyle mümkün olacaktır. Bu kapsamda Devlet Denetleme Kurulu'nun, Kalkınma Ajansları Denetim Raporu'nda belirttiği üzere *"Ajansların mali destek sağlama fonksiyonunun yanı sıra kanunda belirtilen diğer fonksiyonlarına yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi (iş birliği, bölgesel plan, program yapma, veri toplama, işleme, araştırma yapma vb.) sağlanmalıdır."* şeklinde belirtilen tespiti gereğince Ajans'ın görev sahasına giren konularda bakanlıklar, bölge kalkınma idareleri, kalkınma ajansları ile bölgedeki valilikler ve üniversiteler başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, ticaret ve sanayi odaları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin plan-program-proje toplantıları, çalıştay, konferans, sempozyum gibi etkinliklere katılım sağlanacaktır. Ayrıca, söz konusu kurum ve kuruluşlarca düzenlenen iş birliği protokolleri çerçevesinde yukarıda belirtilen etkinliklere destek sağlanması planlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyetleri Kapsamındaki Çalışmalar	Yapılan protokol sayısı	4	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Kurum kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonun faaliyetlerinin yürütülmesi amacıyla bölgedeki valilikler, belediyeler, il-ilçe müdürlükleri, üniversiteler gibi paydaşlarla protokoller imzalanarak organizasyonlar yapılacaktır. Organizasyonlarda yer ve teknik altyapı ihtiyaçları ilgili paydaş tarafından sağlanacaktır. Ajans, paydaş kurumlarla yapılacak protokoller çerçevesinde belirlenecek faaliyetlere dair görev ve sorumlulukları yerine getirecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

İzleme ve değerlendirme faaliyetleri Ajansın görev alanı içerisinde bulunan illerdeki Ajans personeli sorumluluğunda gerçekleştirilecektir. Kurumlar arasında imzalanan protokollerde belirtilen faaliyetlerin protokollere uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediği raporlanarak Genel Sekreterliğe sunulacaktır.

5.4 TRB2 Bölgesi İlçelerine Yönelik Ekonomi Toplantıları

a. Amaç

İlçelerin sosyoekonomik potansiyellerinin ortaya çıkarılarak kamu, STK ve özel sektör arasında ağ oluşturulması ve bu ağın iş birliğine dönüştürülmesi yoluyla kalkınma hedeflerine katkı sunması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

İlçe ekonomi toplantıları, yerel kalkınma stratejilerinin geliştirilmesinde, yatırım fırsatlarının artırılmasında, sorunların çözülmesi ve paydaşlar arasında ağ oluşumu ve iş birliklerinin güçlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. İlçelerin ekonomik potansiyellerini artıracak projelerin belirlenmesi, ekonomik planlama ve koordinasyonun sağlanması, ilçelerin kaynaklarını etkin kullanmaya yönelik gelişim hedeflerinin belirlenmesi, yatırım çekme stratejilerinin tartışılması, proje stoklarının artırılması, sorun ve ihtiyaçların belirlenmesi ve sorunlara çözüm önerileri sunulması amacıyla Ajans koordinasyonu ve yerel aktörlerin katılımıyla TRB2 Bölgesi ilçelerinde ekonomi toplantıları düzenlenecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İlçe ekonomi toplantıları	Toplantı sayısı	5	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet kapsamında öncelikli olarak ilçe kaymakamlıkları ile iş birliği içerisinde çalışma yapılacaktır. Kaymakamlık toplantı yerlerinin hazırlanması ve tüzel ve özel paydaşların katılımı konusunda rol üstlenecektir. Ajans uzmanları ise bilgilendirme sunumları, toplantı raporu ve tutanaklarının hazırlanmasından sorumlu olacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

İzleme ve değerlendirme çalışmaları ilçe toplantıları kapsamında görevlendirilecek olan farklı SOP uzmanları ve Birim Başkanları tarafından yapılacaktır.

5.5 TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtılması

a. Amaç

Bölgenin yatırım ve turizm alanındaki potansiyelinin tüm öğeleriyle birlikte ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtılması amacıyla ulusal düzeyde tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

2024 yılı ve önceki yıllarda düzenlenen “Ahlat Avrasya Kültür Buluşması” ile “1071 Malazgirt Zaferi Kutlamalarına Ahlat’tan Başlanması” programları kapsamında Ajans ile Bitlis ve Muş Valilikleri arasında protokoller imzalanmış, şenlik ve etkinliklerin ulusal platformlarda tanıtımı sağlanmıştır. Ayrıca, özellikle pandemiden önce 21 Mart tarihini içeren hafta ile devamındaki haftayı içeren dönemlerde Van Shopping Fest (Alışveriş Festivali) etkinliklerine Ajans destek sağlamıştır. Bu etkinlikler bölgede yer alan illere yerli ya da yabancı çok fazla sayıda turistin gelmesine yol açmıştır. Bu etkinliklerin turizmin canlanmasının yanı sıra TRB2 Bölgesi’nin tanıtımında öne çıkan etkinlikler olduğu görülmüştür. Bu faaliyetler yazılı, görsel ya da dijital medya platformlarında yer alarak TRB2 Bölgesi’nin bilinirliğini ve ayrıca Ajansın görünürlüğünü artırmıştır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtılması	Katılım sağlanan etkinlik, fuar sayısı	3	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Ahlat ve Malazgirt etkinlikleri kapsamında Bitlis ve Muş Valilikleri ile protokoller imzalanacaktır. Bu illerin Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile iş birliği içerisinde hareket edilecektir. Van Shopping Fest etkinliği için Van Valiliği ve Van TSO ile koordinasyon içerisinde hareket edilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Bu faaliyetlere ilgili politika birimleri aracılığıyla katılım sağlanmaktadır. Birimler faaliyetlerin gerçekleşmesini yerinde görerek gerekli raporlamaları yapmaktadır.

5.6 DAKA Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü Faaliyetleri

a. Amaç

Ülkemizin sınır bölgesinde yer alan TRB2 Bölgesi'nin sınır komşusu olan ülkelerle ticari, kültürel ve akademik ilişkilerinin geliştirilmesi için faaliyetler düzenlenecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi'nin sahip olduğu ekonomik potansiyelin en önemli bileşenlerinden biri, komşu ülkelerle olan ticari faaliyetlerdir. Özellikle turizm, sınır ticareti ve ihracat bakımından komşu ülkeler ile ilişkilerin geliştirilmesi önemli bir potansiyel taşımaktadır. Türkiye-İran sınırının büyük kısmında Van ve Hakkâri illerinde yer almaktadır. Türkiye'nin İran'a açılan iki adet kara hudut kapısı Van ve Hakkâri illerinde bulunmaktadır. Tüm bu imkânlarla rağmen bölgenin komşu ülkeler ve başta İran ile ticaret hacmi yeterli düzeyde değildir.

Özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları için rehberlik yapmak ve ilişkilerin geliştirilmesi için teşvik edici faaliyetlerde bulunmak, bu potansiyeli harekete geçirmek için önem taşımaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İran Otomotiv Sektörü Analiz Raporunun Hazırlanması	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
İran İthalatı Analiz Raporunun Hazırlanması	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu
Bender Enzeli ve Kiş Serbest Bölgelerinde Türk Yatırımlarının Mevcut Durumu Raporunun Hazırlanması	Hazırlanan rapor sayısı	1	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

T.C. Ticaret Bakanlığı, T.C. Tahran Ticaret Ataşeliği ve Doğu Anadolu İhracatçıları Birliği ile iş birliği sağlanacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetlerin izlenmesi, faaliyetler sonrası oluşturulacak faaliyet raporlarının Genel Sekterliğe sunumu vasıtası ile gerçekleştirilecektir.

5.7 İlçe Bazlı Proje Envanteri Oluşturma Faaliyeti

a. Amaç

Ajansın sorumluluk alanına giren ilçelerde projelerin belirlenmesi, uygulanabilecek projelerin seçilmesi ve geliştirilmesi için ilgili kurumlarla irtibata geçilecektir. Hazırlanan bir form aracılığıyla toplanan proje fikirlerine ilişkin bir veri tabanı oluşturulacaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TRB2 Bölgesi'ni oluşturan Bitlis'te 7, Hakkâri'de 5, Muş'ta 6 ve Van'da 13 olmak üzere toplam 31 ilçe yer almaktadır. İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2022)'na göre bu ilçelerin 1 tanesi (%3) 2. kademe, 3 tanesi 2. kademe (%10), 5 tanesi (%16) 4. kademe, 4 tanesi (%13) 5. kademe ve 18 tanesi (%58) 6. kademede yer almaktadır. 1. kademede olan ilçe ise bulunmamaktadır. İlçelerin kalkınmasına katkı sağlayacak projelerin tespiti için ilgili kurumlarla yoğun bir iletişim ve sıkı bir iş birliği gerekmektedir. Tüm ilçelerden proje havuzu oluşturulması için uygun bir form hazırlanarak ilgili kurumlarla irtibata geçilecektir. İlk aşamada toplanan formlar değerlendirmeye tabi tutulacak ve ilçelerin kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülen proje önerileri geliştirilerek destek programlarına sunulmaya uygun hale getirilecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
İlçe Bazlı Proje Envanteri Oluşturma Faaliyeti	İlçe bazlı geliştirilen proje sayısı	20	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Bu faaliyetin hayata geçirilmesiyle oluşturulacak ilçe bazlı proje havuzundan uygun bulunan projeler başta Ajans ve Bakanlık olmak üzere farklı kurum ve kuruluşların destek mekanizmalarına sunulacaktır. Projelerin desteklenmeye hak kazanması durumunda proje sahibi kurumla yakın iş birliğine gidilerek başarılı bir şekilde projeyi tamamlamalarına katkıda bulunulacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin başarılı bir şekilde yerine getirilmesi için Kurumsal Yönetim ve Koordinasyon Birimi ile illerdeki Yatırım Destek Ofisleri birlikte hareket edecektir. Gerçekleştirilen faaliyetler ve kaydedilen ilerlemeler belli aralıklarla Genel Sekretere raporlanacaktır. Ajansın ara ve yıllık faaliyet raporlarında faaliyet özelinde kat edilen aşamalar değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

5.8 Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Semineri

a. Amaç

Kamu, özel sektör ve STK'ların yatırımlarda devlet yardımları ve teşviklerinden azami ölçüde faydalanmasını sağlayarak yatırım ortamının iyileştirilmesi ve ilin ekonomik kalkınmasına katkı sunmaktır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Özellikle az gelişmiş yörelerde proje üretme kapasitesi kurumsal altyapı eksikliği ve beşeri sermaye yetersizliği nedeniyle çok azdır. Söz konusu faaliyet ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı uzmanları ile TKDK, DAKA, KOSGEB, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve diğer ilgili kurumların uzmanları tarafından kamu kurum kuruluşları, STK'lar ve özel sektöre yönelik ulusal ve uluslararası destek programları ve teşvikler konusunda en az 1 gün boyunca bilgilendirme semineri düzenlenecektir. Seminerle finansal kaynakların tanıtımı, başvuru süreçlerinin öğrenilmesi, güncel bilgi ve trendlerin sunulması, ağ kurma ve iş birliklerinin sağlanması hedeflenmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Semineri	Seminer sayısı	2	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet Kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, TKDK, KOSGEB, İŞKUR ile iş birliği yapılacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme

Faaliyetin denetimi Ajans uzmanları, ilgili SOP koordinatörleri ve uzmanları tarafından yapılacaktır.

5.9 TRB2 Bölgesi Yöresel Ürünlerin Tanıtımı, Pazarlanması ve Coğrafi İşaret Alınması Faaliyetleri

a. Amaç

2025 yılı içerisinde başta Hakkâri ilinin yöresel ürünleri olmak üzere TRB2 Bölgesi'nde üretilen ürünlerin tanıtılması, pazarlanması ve coğrafi işaret almaları için gerekli faaliyetler yürütülecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajans desteğiyle Hakkâri'nin yöresel ürünleri arasında yer alan Hakkâri Kilimi, Çukurca Tahini, Yüksekova Çirek Peyniri, Gayle Zengil, Hakkâri Girara Huluga, Hakkâri Gulol, Hakkâri Kadesi, Hakkâri Kepaye, Hakkâri Doğaba, Hakkâri Kırıs, Hakkâri Doleme, Hakkâri Lalaped Tatlısı; Bitlis iline ait Büryan Kebabı ve Muş iline ait olan Muş Eski Kaşarı coğrafi işaret almıştır. Bununla birlikte bölgede coğrafi işaret alınabilecek yeni ürünler için Ajans katkısı kritik bir öneme sahiptir. Coğrafi işaret alınan ürünler illerin ve bölgenin tanıtımına önemli katkılar

sağlamıştır. Ayrıca, bu ürünleri üreten kişiler ve ürünlerin satışını yapan esnaf da bu gelişmelerden olumlu şekilde etkilenmektedir. Bölge dışından ürünlere talebin arttığı gözlenmiştir. Coğrafi işaret alan yeni ürünlerin bölge turizmine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bunun yanında, bölgedeki coğrafi işaret almış, fikir veya başvuru aşamasında olan ürünlerin tasarımı ve tanıtımının desteklenmesi önem arz etmekte olup bu kapsamda bölgedeki coğrafi işaretli ürünlerin anadoludakiler.org internet sitesine eklenmesi sağlanacaktır.

Yöresel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması faaliyetleri kapsamında önemli olan tasarım, paketleme vb. hususların üzerinde çalışacaktır. Gerekli olması durumunda profesyonel destek alınarak yöresel ürünlerin il, bölge ve ülke çapında ön plana çıkartılması sağlanacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
TRB2 Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Coğrafi İşaret Almasına Yönelik Çalışmalar	Coğrafi işaret alınan ürün sayısı	2	Faaliyet raporu
TRB2 Bölgesi Yöresel Ürünlerinin Tanıtımı ve Pazarlanmasına Yönelik Çalışmaları	Tanıtımı ve pazarlanmasına destek verilen yöresel ürün sayısı	3	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Coğrafi işaret için başvuru yapan, yöresel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması faaliyetleri için çalışmalar yürüten ticaret ve sanayi odaları, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile görüşmeler yapılacak ve iş birlikleri geliştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Ajans birimleri, ilgili kurum ve kuruluşlar ve STK'lar koordineli bir şekilde coğrafi işaret alımı için başvuruların yapılması, gerekli dokümanların hazırlanması, yazışmaların takibi gibi faaliyetleri gerçekleştirecektir. Ayrıca, yöresel ürünlerin tanıtım ve pazarlamasına yönelik çalışmalar da mezkûr kurumlar iş birliği ile yürütülecektir. Elde edilen çıktılar Ajans faaliyet raporunda yer alacak şekilde raporlanacaktır.

5.10 Anadoludakiler Programı

a. Amaç

Anadoludakiler Platformu, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan ürünler

<https://anadoludakiler.org/> adresinde bir araya getirilmiştir. Program kapsamında bu ürünlerin katma değerinin artırılması, tanıtım, pazarlanması gibi konularda bir çalışmalar yürütülecektir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Anadoludakiler Platformu'nun amacı kültürel mirasımızı, geleneksel yöntemlerimizi korurken, sürdürülebilir üretimle kaynakları korumak, yerel ekonomiyi canlandırmak ve kalkınmayı desteklemektir. Bu amaçlarla, krizlere karşı mücadelede geleneklerimizden güç alan 10 öncelikli tema belirlenmiştir. Bu temalar; Yerel Gıda Sistemi, Tarladan Sofraya, Döngüsel Gıda, Sosyal Gastronomi, Yeni Nesil Çiftçiler, Kültür Mirası, Sosyal Girişimcilik, Yerel Hikayeler, Hikayenin Deneyimi, Dijital Pazarlar şeklindedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Anadoludakiler Programı	Uygulamaya konulan program sayısı	1	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, yerel üreticiler, meslek odaları, kooperatifler, ticaret ve sanayi odaları, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile görüşmeler yapılacak ve iş birlikleri geliştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Ajans birimleri, programın uygulanması aşamasında ilgili taraflarla sürekli iletişim halinde olacaktır. Programın uygulanması neticesinde elde edilen çıktılar Ajans faaliyet raporunda yer alacak şekilde raporlanacaktır.

5.11 Doğu Anadolu Bölgesi'nde Manda Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorun Alanları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı

a. Amaç

Muş ve Bitlis DAKA il koordinatörlükleri ve Muş Alparslan Üniversitesi tarafından müşterek olarak Tarım İl ve ilçe müdürlükleri, Damızlık manda yetiştiricileri birlikleri, yetiştiriciler, yerel süt işleme sektör temsilcileri, yem sanayi sektör temsilcileri, Muş Alparslan Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesine mensup konu uzmanı akademisyenlerin katılımı ile Haziran 2025 ayı içerisinde bir çalıştay yapılması planlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Muş ve Bitlis illerinin sahip olduğu manda varlığı Türkiye manda varlığının yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır. Son yıllarda manda sütü ve manda etine olan talebin artması bölgede manda yetiştiriciliğinin gelişmesine önemli bir ivme kazandırmıştır.

TRB2 Bölgesi olarak yaklaşık 20.000 baş mandaya sahip olan bölgemiz Samsun'dan sonra Türkiye'de 2.sıraya yerleşmektedir. 08.03.2024 tarih, 32483 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Manda Yetiştiriciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra yetiştirici örgütleri ile müşterek ve koordinasyon içerisinde manda yetiştiriciliğinin geliştirilmesini, manda sütü, manda eti ve damızlık manda tedariki açısından bölgenin cazibe merkezi olmasını hedeflemektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Faaliyet	Çıktı Göstergesi	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Doğu Anadolu Bölgesi'nde Manda Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorun Alanları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı	Gerçekleştirilen çalıştay sayısı	1	Faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Faaliyet tarım il ve ilçe müdürlükleri, damızlık manda yetiştiricileri birlikleri, yetiştiriciler, yerel süt işleme sektör temsilcileri, yem sanayi sektör temsilcileri, Muş Alparslan Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesine mensup konu uzmanı akademisyenlerinin katılımıyla gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Muş ve Bitlis yatırım destek ofislerinde çalışan personel çalıştayı tüm aşamalarında ilgili taraflarla sürekli iletişim halinde olacaktır. Programın uygulanması neticesinde elde edilen çıktılar Ajans faaliyet raporunda yer alacak şekilde raporlanacaktır.

5.12 Ajans Tarafından Koordinasyonu Sağlanan Bakanlık Destekleri

Ajans tarafından koordinasyonu sağlanan Bakanlık destekleri Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) ile Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı'ndan (SOGEP) oluşmaktadır.

5.12.1 Önceki Yıllardan Devam Eden Cazibe Merkezleri Destek Programı

2025 yılında 2023-2025 dönemini kapsayan CMDP projelerinden devam eden projelerin ilerleme ve değerlendirme raporlarının hazırlanması sağlanacaktır. Projelerin tamamlanması ile proje kapanış raporları hazırlanacaktır.

5.12.2 Önceki Yıllardan Devam Eden Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı

2025 yılında 2023-2025 dönemini kapsayan projelerin izleme değerlendirme faaliyetleri devam edecektir. Biten projelerin kapanış raporları hazırlanacaktır.

Tablo 14: YKF Faaliyet Tablosu

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	Tahmini Maliyet (TL)
Muş İli Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu	MYDO	150.000
Bitlis Güroymak Jeotermal Kaynak Jeofizik Etüdü ve Fizibilite Raporu	BYDO	1.500.000,00
Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyetleri Kapsamındaki Çalışmalar	Tüm Birimler	2.000.000
TRB2 Bölgesi İlçelerine Yönelik Ekonomi Toplantıları	Tüm Birimler	60.000
Doğu Anadolu Bölgesi'nde Manda Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorun Alanları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı	MYDO, BYDO	100.000
TRB2 Bölgesi Yatırım ve Turizm Potansiyelinin Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtılması	Tüm Birimler	1.000.000
DAKA Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü Faaliyetleri	GTPB	200.000
İlçe Bazlı Proje Envanteri Oluşturma Faaliyeti	KYKB ve YDO'lar	-
Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Semineri	MYDO	50.000
TRB2 Bölgesi Yöresel Ürünlerin Tanıtımı, Pazarlanması ve Coğrafi İşaret Alınması Faaliyetleri	HYDO	50.000
Anadoludakiler Programı	Tüm Birimler	5.000.000
Toplam		10.110.000

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

DAKA 2025 yılı Çalışma Programı, Beşerî Sermayenin Geliştirilmesi, Van Gölü Havzası ve Hinterlandı, Emek Yoğun Sektörlerin Geliştirilmesi olmak üzere 3 adet sonuç odaklı program ile Kurumsal Gelişim ve Yerel Kalkınma Fırsatları bölümlerinde tanımlanan faaliyetlerden oluşmaktadır.

2024 yılı içerisinde BSG-SOP kapsamında iş birliği ve koordinasyon alanında önemli faaliyetler hayata geçirilmiştir. Van Valiliği, Van Büyükşehir Belediyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve DAKA iş birliğinde MATBİL Eğitim Programı uygulanmıştır. Program kapsamında 240 öğrenci eğitimlere katılım sağlamıştır. Kapasite geliştirme faaliyetleri kapsamında Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı, TRB2 Bölgesi Yazılım Hareketi Programı ve kapasite geliştirme eğitimlerine devam edilmiştir. Hakkâri’de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu ve TRB2 Bölgesi’nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu’nun hazırlanmasına yönelik ön çalışmalar başlamıştır. Bu iki raporun faaliyetlerinin bir kısmı 2025 yılında hayata geçirilerek raporlar tamamlanacaktır. Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) kapsamında AB ve İŞKUR eş finansmanı ile yürütülen Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler (NEET) İçin İşgücü Piyasası Destek Programı (NEET PRO) kapsamında Ajansın başvuru sahibi olduğu 279.575,52 Avro bütçeli Muş’ta Gençler Önce Eğitimde Sonra İstihdamda Projesi ile tarım ve hayvancılık potansiyelinin en yüksek olduğu Bulanık ilçesinde 70’i kadın toplam 100 gence toplam 750 saat süt sığırcılığı, peynir üretimi, hijyen ve sanitasyon, pazarlama, iş ve sosyal yaşamda iletişim ve kooperatif kurma konularında teorik ve uygulamalı mesleki eğitimler verilmiştir. TRB2 Bölgesi Akıllı Uzmanlaşma Stratejisinin Hazırlanması faaliyetleri devam etmiş ve bu kapsamda personel eğitimi, paydaş bilgilendirme ve iş birliği toplantıları yıl boyunca gerçekleştirilmiştir. 2025 yılında Kapasite Geliştirme, Beceri Geliştirme ve İstihdam Programı ve Yazılım Hareketi gibi eğitim faaliyetlerine devam edilecektir. Ayrıca 2025 yılında bölgede ilk defa uygulanacak Yeni Nesil Girişimcilik Alternatif Destek Programı ile girişimcilik ekosistemi geliştirilecek, 15-29 yaş aralığındaki nüfusun yoğun olduğu bölgede program ile genç girişimci adaylar için önemli bir fırsat ortaya çıkacaktır.

2024 yılı içerisinde VAHA-SOP kapsamında Derecik (Umurlu) Sınır Kapısının Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin Araştırılması faaliyeti tamamlanarak rapor haline getirilmiştir. TRB2 Bölgesi’nde UNESCO Miras Listesine Girebilecek Değerlerin Envanter Çalışması faaliyeti kapsamında Bitlis Eren Üniversitesi, Bitlis Valiliği ve Bitlis İl Özel İdaresi temsilcileriyle

hazırlık toplantıları yapılmıştır. Van Gölü Sınırındaki Atık Su Arıtma Tesislerinin Yenilenebilir Enerji Kullanımı Fizibilite Raporu tamamlanmıştır. Van Gölü'nün korunmasına büyük katkı sağlayacak bu tesislerin kurulumunun gerçekleştirilmesi için kaynak bulunmasına yönelik faaliyetlere başlanılmıştır. Bu kapsamda, uygulanması öngörülen Dünya Bankası tarafından yürütülen Sosyal Olarak Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm (SoGreen) Projesi'ne başvurulmasına yönelik hazırlıklar başlamıştır. Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu'nun hazırlanmasına yönelik ön çalışmalar başlamış olup bazı faaliyetler 2025 içerisinde gerçekleştirilerek rapor tamamlanacaktır. VAHA-SOP Kapsamında uygulanacak “Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi” Gündümlü Projesi ile Van TDİ Besi OSB altyapı projeleri hazırlatılarak Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yatırım programına alınması sağlanacaktır.

EYSG-SOP kapsamında 2024 yılı içerisinde Metal Sektörü Değer Zinciri Çalışması, Van OSB Mevcut Durum ve İhtiyaç Analizi Raporu ve TRB2 Bölgesi'nde Üretilen ve İran'a İhracat Potansiyeli Olan Ürünlerin Araştırılması faaliyetleri tamamlanmıştır. Bu faaliyetlerin çıktıları olan raporlar irdelenerek sorun bulunan ve fırsat içeren alanlara yönelik müdahaleleri içeren çalışmalar hayata geçirilecektir. 2024 yılında başta tekstil/hazır giyim olmak üzere emek yoğun sektörlerle ilişkin iş birliği ve koordinasyon toplantıları gerçekleştirilmiştir. Bölgede ilgili sektörlerde yatırımların devam etmesi için firmalarla irtibata geçilerek sorunlar dinlenmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Bölgedeki OSB ve KSS yetkilileri ile iş birliği toplantıları yapılmış ve toplantı notları, gelecek dönemde faaliyetlerin planlanması aşamasında yararlanılmak üzere raporlaştırılmıştır. Hakkâri ili çinko kurşun maden potansiyeli tanıtım ve yatırım faaliyetleri kapsamında potansiyel yatırımcılara bilgilendirme yapılmıştır. 2025 yılı içerisinde bölgede emek yoğun sektörlerle yönelik yatırımların devam etmesi için ilgili sektörlerin temsilcileri, OSB ve KSS yetkilileri ile toplantılara devam edilecektir. Önceki yıllarda uygulanmaya başlanan Emek Yoğun Sektörlere Yönelik Yönetim Danışmanlığı faaliyeti 2025 yılında da uygulanacaktır. Avrupa Birliği desteğiyle Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında uygulanan TRB2 Bölgesi'nde Ortak Kullanım Atölyelerinin Kurulması (ORTKA) IPA 2 Projesi kapsamında başta metal olmak üzere ahşap/mobilya ve otomotiv sektörlerini bölgede canlandırmak ve ortak kullanım atölyelerinin mali sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla bu atölyeler çevre illerde tanıtılmıştır. 2025 yılı içerisinde atölyelerin altyapı başta olmak üzere eksiklikleri giderilerek KOBİ'lere hizmet vermeye hazır hale getirilecektir.

Yerel Kalkınma Fırsatları kapsamında 2024 yılı içerisinde Mergabütan Kayak Tesisi projelerinin tanıtımının ve görünürlüğünün sağlanması amacıyla 8k profesyonel kameralar kullanılarak tüm pist güzergâhları, teleferik, t-bar, otel binası ve kayak odaları 360 derece

panorama olarak çekilmiş, Google ve Yandex Haritalar sokak görünümüne eklenmiştir. Hakkâri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından ildeki ve ulusal düzeydeki paydaşların katılımı ile “Hakkâri Turizm Eylem Planı Geliştirme Çalıştayı”na mali destek sağlamış ve oturumlara tüm personel ile iştirak edilmiştir. Van İnci Kefali coğrafi işaretinin alınmasına yönelik Türk Patent ve Marka Kurumuna başvuru yapılmıştır. Ajans tarafından desteklenen “Çukurca Tahini” ve “Hakkâri Lalaped Tatlısı”nın coğrafi işaret alım süreçleri tamamlanmıştır. Komşu Ülkeler Koordinatörlüğü Faaliyetleri kapsamında İran EXPO 2024’e (6. İran İhracat Potansiyelleri Fuarı) katılım sağlanmıştır. Tebriz, Urumiye, Tahran ve Meşhed Ticaret Müşavirlerimizle Zoom üzerinden toplantı gerçekleştirilmiştir. 2025 yılı içerisinde Muş İli Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu, İlçe Bazlı Proje Envanteri Oluşturma Faaliyeti, Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Semineri ve TRB2 Bölgesi İlçelerine Yönelik Ekonomi Toplantıları gibi farklı faaliyetler hayata geçirilecektir.

Kurumsal Gelişim kısmında TRB2 İllerinin Sosyoekonomik Durumu Araştırması kapsamında Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerinin en güncel verilerle değerlendirildiği raporlar hazırlanmıştır. 2015 yılı Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Mali Destek Programı ve 2018 yılı Çocuk ve Gençlerin Kalkınmaya Entegrasyonu Mali Destek Programı’nın Program Sonrası Değerlendirme Raporları hazırlanmıştır. Ulusal ve uluslararası fon çağrıları Ajans web sitesinde, sosyal medya hesaplarında ve e-posta ile paydaşlarla paylaşılmakta olup 2025 yılında da paylaşılmaya devam edilecektir. Ayrıca 2021 yılı Sanayi Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı’nın Program Sonrası Değerlendirme Raporu hazırlanacaktır. 2024-2028 Bölge Planı izleme çalışmaları gerçekleştirilerek raporlanacaktır.

Uygulama döneminde planlanan her bir faaliyetin hayata geçirilmesi için birimler arasında ve bölge içi ve dışındaki paydaşlarla iş birliği yapılarak faaliyetler hayata geçirilecektir. Ayrıca hazırlanmış olan SOP Yönetim Planı çerçevesinde program bazlı faaliyet takibi yapılacaktır. 2024-2028 Bölge Planı’nın bölgedeki kurum ve kuruluşlara tanıtılması ve plan kapsamında ortak faaliyet ve projelerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bölgede finansman ihtiyacı olan projeler için fon kaynakları takip edilecektir.

7. EKLER

EK-A Güdümlü Proje Bilgi Formu

2025 yılı alışma Programı kapsamında 1 adet güdümlü proje yer almaktadır.

Sıra No	Proje Konusu	Sektörü	Uygulama Yeri (il/ilçe)	Yatırımın Büyüklüğü (TL)	Açıklama
01	Van TDİ Besi OSB'nin Faaliyete Geçirilmesi Projesi	Tarım ve Hayvancılık	Van /Gevaş, Erdemit	8.000.000 TL	Van Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 05/11/2021 Tarihinde 31 sicil numarası ile tüzel kişiliği onaylanmış olmasına rağmen altyapı projeleri finansman sorunları nedeniyle hazırlatılamamış ve buna bağlı olarak altyapı uygulamaları yatırım programına alınamamıştır. Van TDİ Besi OSB'nin faaliyetlerine başlayabilmesi amacıyla proje kapsamında altyapı projeleri hazırlatılarak Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yatırım programına alınması sağlanacaktır.

EK-B Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi

Sıra No.	Fizibilite	Ajans Adı	Proje Konusu	Sektörü	Uygulama Yeri (İl-İlçe)	Yatırım Büyüklüğü (milyon USD)	Açıklama
1	Van OSB Demiryolu İltisak Hattı Fizibilite Raporu	DAKA	Van Organize Sanayi Bölgesi'nin (OSB) demiryolu ağına bağlantısını konu alan bir çalışma yapılacaktır.	Ulaştırma ve Lojistik	Van-Tuşba		2018 Yılı CMDP programı kapsamında Van OSB 5. Etapta Van Tekstil ve Hazır Giyim OSB Altyapı Projesi ile Van Tekstil ve Hazır Giyim OSB kurulmuştur. Van Tekstil ve Hazır Giyim OSB'nin 1. etabının (42 hektarlık alanda 35 adet parselin) altyapısı inşa edilmiştir. Bu alan 13 firmaya tahsis edilmiştir, bunlardan 5'i inşaatlarını tamamlamıştır. 2. etabın altyapı çalışmaları devam etmektedir. Daha sonra Çalışan ve Üreten Gençler Programı kapsamında Van OSB 5. etapta 6 adet tekstil fabrika binası kurulmuştur. Fabrika binalarının tamamı yatırımcılara tahsis edilmiştir. TRB2 Bölgesi'nin organize sanayi bölgelerinde üretim yapan firmaların ulaşım ve lojistik maliyetlerinin düşürülmesine yönelik tedbirlerin başında demiryolu iltisak hatlarının yapılması gelmektedir. Bölgedeki imalat sanayi üreticileri genellikle karayolu üzerinden sevkiyatlarını gerçekleştirmektedir. Bu yüzden, başta akaryakıt maliyetleri olmak üzere her yıl ciddi maliyet artışlarına maruz kalmaktadır. Enerji maliyetleri hem uluslararası alanda yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmelere hem de döviz fiyatlarına bağlı olarak üretim maliyetlerini ve dolayısıyla üretici

							fiyatlarını etkilemektedir. Organize sanayi bölgelerinin demiryolu ile bağlantısının sağlanmasıyla karayolu ile sevkiyat yükü azalacaktır. Van OSB demiryolu iltisak hattının öncelikli olarak fizibilite çalışmasının yapılması, uygun güzergâhların çıkarılması ve maliyetlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmaların ardından ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibata geçilerek bu hattın yatırım programlarına dâhil edilmesine yönelik çalışmalar hayata geçirilecektir. Böyle bir yatırımın emek yoğun sektörler başta olmak üzere OSB’de bulunan başat sektörlerle katkı sağlayacağına inanılmaktadır.
2	Et Entegre Tesisi Fizibilite Raporu	DAKA	Yıllık 5.000 ve 10.000 ton kapasiteli et entegre tesisi fizibilite raporunun hazırlanmasına ilişkin çalışmadır.	Tarım	Muş/Merkez		Muş ilinin bölgesel anlamda mukayeseli üstünlüğü olan büyükbaş hayvancılık potansiyelinin katma değere dönüştürülmesi ve Yerel Kalkınma Hamlesi Programı amaçlarına katkı sunması amacıyla yıllık 5.000 ve 10.000 ton kapasiteli et entegre tesisinin yapılabilirliği, sosyal ve ekonomik yönden avantajları konusunda derinlemesine bir fizibilite çalışması yapılacaktır.
3	Bitlis Güroymak Jeotermal Kaynak Jeofizik Etüdü ve Fizibilite Raporu	DAKA	İlin Jeotermal kaynak potansiyelinin ortaya çıkarılması ve kullanım alanlarına yönelik Jeofizik Etüt Raporu ve Fizibilite Raporu hazırlanacaktır.	Tarım / Turizm	Bitlis/Güroymak		Jeofizik etüt çalışması Bitlis Güroymak ilçesi Budaklı köyü ve civarını kapsayacak şekilde hazırlanması planlanmaktadır. Ayrıca jeotermal kaynağın kullanım alanları ve işletme modellerine göre fizibilite raporu da faaliyet kapsamında hazırlanacaktır.

EK-C Yurt Dışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

2025 yılı Çalışma Programı kapsamında yurt dışı fuar ya da çalışma ziyareti yer almamaktadır.

Hedef Ülke	Ziyaret Amacı	Ziyaretin İlişkili Olduğu SOP	Beklenen Fayda	Kurulması Planlanan İş Birlikleri	Ajans Katılımcı Sayısı	Ziyarete Bölgeden Katılan Firma/Kurum/Kuruluş/Kişi Sayısı	Ajans Bütçesinden Katlanılacak Maliyet

Ek-D Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dâhil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Paydaş Bilgilendirme ve İş Birliği Toplantıları	BSG-SOP	BSG-SOP'un faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak	Bölgedeki paydaşlarla iş birliğinin geliştirilmesi	30.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölge Üniversiteleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri ve ilgili STK'lar	GTPB	Ocak-Aralık
Yeni Nesil Girişimcilik Çalıştayı	BSG-SOP	Bölgede yeni nesil girişimcilik ekosistemini geliştirmek.	Bölgede genç girişimciliğinin geliştirilmesini sağlamak	50.000,00 TL	Van	Bölge Üniversiteleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, ulusal paydaşlar ve ilgili STK'lar	GTPB	Nisan-Haziran
DAKA Talks Buluşmaları	BSG-SOP	Bölgedeki gençlerin kariyer planlamalarına katkıda bulunmak	Genç istihdamına katkıda bulunmak	200.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölge Üniversiteleri, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, ulusal paydaşlar ve ilgili STK'lar	GTPB	Ocak-Aralık
Paydaş Bilgilendirme ve İş birliği Toplantıları	VAHA-SOP	VAHA-SOP'un faaliyetlerinin etkin bir şekilde		50.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölge Üniversiteleri, Kültür ve Turizm İl	GTPB	Ocak-Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dâhil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
		gerçekleştirilmesini sağlamak				Müdürlükleri ve ilgili STK'lar		
Turizm Paydaşlarına Yönelik Farkındalık Eğitimleri	VAHA-SOP	Gelişen turizm trendlerine yönelik, farkındalık oluşturmak	Turizm paydaşlarının iş birliği kapasitelerini geliştirmek	100.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölgedeki Turizm ve Seyahat Acenteleri, Otel Yöneticileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Turizm KOBİ'leri	GTPB	Nisan-Aralık
Blogger ve Influencer Katılımıyla Tanıtım Faaliyetleri	VAHA-SOP	Bölgenin turizm değerlerinin ulusal düzeyde tanıtımını sağlamak	Ulusal düzeyde bölgeyi tanıtmak	250.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölgedeki Turizm ve Seyahat Acenteleri, Otel Yöneticileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Turizm KOBİ'leri	GTPB	Ocak-Aralık
Irak'ta ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Tur Operatörlerine Yönelik	VAHA-SOP	Bölgenin turizm değerlerinin	Uluslararası düzeyde bölgeyi tanıtmak	250.000,00 TL	Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van	Bölgedeki ve Irak'taki Turizm ve Seyahat	GTPB	Ocak-Aralık

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dâhil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İş Birliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Bölgesel Tanıtım Faaliyetleri		Irak pazarında tanıtımını sağlamak				Acenteleri, Otel Yöneticileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Turizm KOBİ'leri		

EK-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Hakkâri’de Gençlerin Spora Yönelimlerinin Araştırılması Raporu	İlde oluşturulan spor kültürünün daha geniş alana yayılması ve daha fazla gencin spora yönlendirilebilmesi amacıyla mevcut durum analizinin yapılması, gençlerin spor yapma/yapmama nedenleri ve hangi spor dallarına eğilimlerinin, taleplerinin olduğunun tespit edilmesi sonucu gençlerin yönlendirilebileceği spor dallarının belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılacaktır.	Ajans personeli tarafından gerçekleştirilecektir.	Paydaş toplantıları, anket ve raporlama çalışmaları Ajans uzmanları tarafından gerçekleştirilecek olup ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımı yapılacaktır.
TRB2 Bölgesi’nde Kadın Girişimciliğinin Araştırılması Raporu	TRB2 Bölgesi’nde kadın girişimciliğinin mevcut durumun araştırılması, kadın girişimciliğinin önündeki engellere ışık tutulması ve artırılması için çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Ajans personeli tarafından gerçekleştirilecektir.	Paydaş toplantıları, anket ve raporlama çalışmaları Ajans uzmanları tarafından gerçekleştirilecek olup ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımı yapılacaktır.
TRB2 Bölgesi’nde Kooperatifçilik Mevcut Durum Analizi	Faaliyet kapsamında TRB2 Bölgesi’nde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinin mevcut durumu, faaliyet alanları, finansmana erişim imkânları,	Ajans personeli tarafından gerçekleştirilecektir.	Paydaş toplantıları, anket ve raporlama çalışmaları Ajans uzmanları tarafından gerçekleştirilecek olup ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımı yapılacaktır.

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
	karşılaştıkları zorluklar ve gelişmeleri için ihtiyaç duydukları destekler detaylı bir şekilde incelenecek ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.		
Van Gölü Ekonomisi Potansiyel Fırsatların Araştırılması Raporu	Bu rapor, Van Gölü havzasının zengin doğal kaynaklarını ve kültürel mirasını değerlendirerek bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla hazırlanacaktır.	Hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecektir.	Rapor, bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğini destekleyecek veri tabanlı analizler ve öneriler sunacaktır. Bu kapsamda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Hakkâri Mergabütan Kayak Merkezi Master Planının Hazırlanması	Mergabütan Kayak Merkezi'nde turizm sektörünün ekolojik ve ekonomik verimliliği ve sürdürülebilirliği esas alınarak koruma ve gelişmeyi sağlamak, kısa ve uzun dönemli hedefler ile mekânsal stratejileri belirlemek ve gereken analizleri yapmak amacıyla Mergabütan Kayak Merkezi'nin kış turizm potansiyelinin ve uygun 4 mevsim aktivitelerinin yer aldığı, kış turizmine hizmet verebilecek alanların, mekânların (yaz aylarında da turist çekecek şekilde), gelişim yönlerinin, belirlendiği ve turizme yönelik strateji ve üst ölçek belgelerde	Hakkâri Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Hakkâri İl Özel İdaresi iş birliği ile hizmet alımı yoluyla hazırlanacaktır.	Kayak merkezi master planının hazırlanmasında uzmanlık gerektiren analizler, haritalandırmalar, tasarımlar ve stratejik planlamalar yapılması gerektiğinden dolayı alanında tecrübeli firmalar tarafından hizmet alımı yoluyla hazırlanacaktır.

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
	yönlendirici olacak bir master plan hazırlanacaktır.		

Ek-F Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları Tablosu

Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	Programın Yılı	Programın Kapanış Tarihi	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Sanayi Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı	2021	20.10.2023	Ajans personeli	-